

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут _____ **Навчально-науковий інститут економіки і управління**

Кафедра _____ **економіки і права**

«До захисту в ЕК»

«До захисту допущено»

Директор інституту(декан факультету)

Завідувач кафедри

Шеремет О. О.

(підпис)(прізвище та ініціали)

Заїнчковський А. О.

(підпис) (прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 2021 р.

« ____ » _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності _____ 051 «Економіка»

(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми _____ «Економіка підприємства»

на тему: _____ «Економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємства»

Виконала: здобувач 2 курсу, групи ЕП 2-1М

Цедик Альона Андріївна

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Керівник Жебка Валентин Володимирович

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент Духновська Людмила Миколаївна

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____

(підпис)

Київ – 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра Економіки і права
Освітній ступінь Магістр
Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і права

Заїнчковський А. О.

«16» жовтня 2020 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Цедик Альона Андріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) «Економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємства»

керівник проекту (роботи) Жебка Валентин Володимирович, к.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «16» жовтня 2020 року

№ 834-КС

2. Строк подання здобувачем проекту (роботи) 3 лютого 2021 р. _____

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2017-2019 роки ПрАТ «Оболонь», мережа Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1 Теоретичні аспекти економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства;

Розділ 2 Дослідження діяльності та фінансового стану ПрАТ «Оболонь»;

Розділ 3 Оцінка ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь»;

Розділ 4 Напрямки реалізації економічного механізму підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Випускна кваліфікаційна робота містить список використаних джерел із 56 найменувань, 21 рисуноків, 17 таблиць.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Жебка В.В.		
Розділ 2	Жебка В.В.		
Розділ 3	Жебка В.В.		
Розділ 4	Жебка В.В.		

7. Дата видачі завдання 16 жовтня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Розроблення та затвердження плану роботи керівником	27.10.2020 р.	виконано
2	Написання розділу 1	16.11.2020 р.	виконано
3	Робота над розділом 2	14.12.2020 р.	виконано
4	Підготовка розділу 3	15.01.2021 р.	виконано
5	Розроблення розділу 4	15.01.2021 р.	виконано
6	Остаточне оформлення роботи. Формування висновків і пропозицій, проекту доповіді, презентації. Погодження з керівником дипломної роботи	20.01.2021 р.	виконано
7	Проходження перевірки на плагіат	31.01.2021 р.	виконано
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи	27.01.2021 р.	виконано
9	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри	01.02.2021 р.	виконано
10	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення необхідних документів для захисту	03.02.2021 р.	виконано
11	Захист кваліфікаційної роботи	12.02.2021 р.	виконано

Здобувач _____

(підпис)

Цедик А.А.

(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____

(підпис)

Жебка В.В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Цедик Альона Андріївна. Економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємства. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 051 «Економіка», освітньо-професійною програмою «Економіка підприємства». – Національний університет харчових технологій, Київ, 2021.

Кваліфікаційну роботу присвячено дослідженню теоретичних, методичних аспектів та практичних питань щодо удосконалення економічного механізму підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь».

Узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності економічного механізму ефективності діяльності підприємства. Досліджено особливості економічного механізму забезпечення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості та визначено показники економічного механізму ефективності діяльності підприємств.

Комплексно охарактеризовано та проаналізовано стан та динаміку техніко-економічних показників діяльності підприємства, проведено оцінку фінансового стану підприємства. Здійснено оцінку ефективності діяльності досліджуваного підприємства.

Особливу увагу приділено розробці напрямів реалізації економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства. Запропоновано та обґрунтовано шляхи удосконалення економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства, оцінено їх вплив на результативні показники діяльності ПрАТ «Оболонь».

Ключові слова: економічний механізм, ефективність діяльності, фінансовий стан, прогнозування, удосконалення.

АННОТАЦИЯ

Цедик Алена Андреевна. Экономический механизм повышения эффективности деятельности предприятия. - Рукопись.

Квалификационная работа на получение образовательного степени магистра по направлению 051 «Экономика». образовательно-профессиональной программе «Экономика предприятия» - Национальный университет пищевых технологий, Киев, 2021.

Квалификационную работу посвящено исследованию теоретических, методических аспектов и практических вопросов по совершенствованию экономического механизма повышения эффективности деятельности ЧАО «Оболонь».

Обобщены теоретические подходы к определению сущности экономического механизма эффективности деятельности предприятия. Исследованы особенности экономического механизма обеспечения эффективности деятельности предприятий пищевой промышленности и определены показатели экономического механизма эффективности деятельности предприятий.

Комплексно охарактеризованы и проанализированы состояние и динамику технико-экономических показателей деятельности предприятия, проведена оценка финансового состояния предприятия. Осуществлена оценка эффективности деятельности исследуемого предприятия.

Особое внимание уделено разработке направлений реализации экономического механизма повышения эффективности деятельности предприятия. Предложено и обосновано пути совершенствования экономического механизма повышения эффективности деятельности предприятия, оценена их влияние на результативные показатели деятельности ЧАО «Оболонь».

Ключевые слова: экономический механизм, эффективность деятельности, финансовое состояние, прогнозирования, усовершенствование.

SUMMARY

Tsedyk Alyona Andriivna. Economic mechanism for improving the efficiency of the enterprise. - Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in the field of training 051 «Economics». educational and professional program «Bussines Economics» - National University of Food Technologies, Kyiv, 2021.

Qualification work is devoted to the study of theoretical, methodological aspects and practical issues of improving the economic mechanism of improving the efficiency of PJSC «Obolon».

Theoretical approaches to determining the essence of the economic mechanism of enterprise efficiency are generalized. The peculiarities of the economic mechanism of ensuring the efficiency of the food industry enterprises are studied and the indicators of the economic mechanism of the efficiency of the enterprises activity are determined.

The state and dynamics of technical and economic indicators of the enterprise activity are comprehensively characterized and analyzed, the financial condition of the enterprise is assessed. The efficiency of activity of the investigated enterprise is estimated.

Particular attention is paid to the development of directions for the implementation of the economic mechanism to increase the efficiency of the enterprise. Ways to improve the economic mechanism of improving the efficiency of the enterprise are proposed and substantiated, their impact on the performance of PJSC "Obolon" is assessed.

Key words: economic mechanism, efficiency of activity, financial condition, forecasting, improvement.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність економічного механізму ефективності діяльності підприємства.....	7
1.2. Особливості економічного механізму забезпечення ефективності діяльності підприємства харчової промисловості	15
1.3. Показники економічного механізму ефективності діяльності підприємства.....	21
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПрАТ «ОБОЛОНЬ».....	29
2.1. Загальна характеристика діяльності ПрАТ «Оболонь»	29
2.2. Комплексний техніко-економічний аналіз діяльності ПрАТ «Оболонь» ..	38
2.3. Оцінка фінансового стану ПрАТ «Оболонь».....	41
Висновки до розділу 2	50
РОЗДІЛ 3 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ОБОЛОНЬ».....	53
3.1. Оцінка показників ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь»	53
3.2. Виявлення проблем забезпечення ефективної діяльності ПрАТ «Оболонь»	62
Висновки до розділу 3	67
РОЗДІЛ 4 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ОБОЛОНЬ».....	69
4.1. Шляхи удосконалення економічного механізму підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь»	69
4.2. Оцінка ефективності запропонованих заходів.....	81
Висновки до розділу 4	84

ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	91
ДОДАТКИ.....	97

ВСТУП

В умовах інтеграції економіки України у світове господарство важливого значення набуває проблема економічного механізму функціонування підприємства, який дозволив би зберігати та зміцнювати стійку позицію підприємства на ринку, задовольняти потреби споживачів, оперативно реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища та стабільно розвиватися в умовах жорсткої конкуренції таким чином, щоб забезпечити збалансовану виробничо-господарську діяльність підприємства.

Особливої уваги набули питання, пов'язані з формуванням економічного механізму ефективної діяльності як основою формування стійкої системи виробництва. Сучасний стан як світової, так і вітчизняної економіки вимагає від вітчизняних підприємств своєчасного застосування існуючих внутрішніх можливостей та врахування зовнішніх чинників впливу з тим, щоб здійснювати ефективну діяльність. Однак, невирішеними залишається ще низка питань з приводу формування економічного механізму ефективної діяльності підприємства, його структури та основних складових.

Ринкова форма організації виробництва, створюючи можливості для досягнення підприємствами економічної свободи, вимагає водночас формування адекватної системи управління суб'єктами господарювання, здатної забезпечити ефективність виробництва, його динамічність та адаптивність до мінливих умов зовнішнього середовища. Функціонування будь-якої системи управління ґрунтується на використанні відповідних механізмів, серед яких чільне місце посідає економічний механізм, що зазнає суттєвих трансформацій в умовах становлення інституту приватної власності.

Теоретичні та практичні питання підвищення ефективності діяльності підприємств досліджено в наукових працях закордонних і вітчизняних учених: О. Амоші, Й. Шумпетера, П. Друкера, М. Х. Мескона, М. В. Афанасьєва, А.О.Зайнчковського, О. Н. Волкова, В. В. Ковальова, А. Д. Тевящева, О. С. Іванілова, Л. Г. Мельника, Ю. П. Сурміна, А. В. Шегди та ін.

Ці вчені досліджували та розвивали питання ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Ними було окреслено основне коло характерних проблем підприємств в економічному спектрі, а також надано рекомендації щодо їх розв'язання з погляду ефективного функціонування підприємств.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження економічного механізму підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь».

Завданнями випускної кваліфікаційної роботи є:

- 1) вивчити економічну сутність механізму ефективності діяльності підприємства;
- 2) дослідити особливості економічного механізму забезпечення ефективності діяльності підприємства харчової промисловості;
- 3) визначити показники економічного механізму ефективності діяльності підприємства;
- 4) надати загальну характеристику діяльності ПрАТ «Оболонь»;
- 5) здійснити комплексний техніко-економічний аналіз діяльності ПрАТ «Оболонь»;
- 6) оцінити фінансовий стан ПрАТ «Оболонь»;
- 7) оцінити показники ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь»;
- 8) визначити проблеми забезпечення ефективної діяльності ПрАТ «Оболонь»;
- 9) розробити шляхи удосконалення економічного механізму підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь»;
- 10) оцінити ефективність економічних заходів.

Об'єктом дослідження виступає система заходів щодо вдосконалення економічного механізму підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь».

Предметом дослідження виступають методичні та практичні заходи та рекомендації щодо вдосконалення економічного механізму діяльності ПрАТ «Оболонь».

В роботі були використані методи групування, систематизації та

узагальнення, методи системного, логічного аналізу та синтезу.

Теоретичну та методологічну основу дослідження склали праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів щодо теми дослідження, фінансова звітність ПрАТ «Оболонь».

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості застосування запропонованих заходів з метою вдосконалення економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості.

Випускна кваліфікаційна робота містить вступ, основну частину з чотирьох розділів, висновки, список використаних джерел із 56 найменувань. Повний обсяг роботи 106 стор., на яких розташовано 21 рисуноків, 17 таблиць та 4 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність економічного механізму ефективності діяльності підприємства

Управління роботою підприємства та управління ефективністю відрізняються за своїм змістом, що значимчином впливає на механізм та систему в цілому. Вони відрізняються, тому що формуються під впливом великої кількості різноманітних чинників, а також вони спрямовані на цілком різні об'єкти управління. Проте методи та закони, що застосовуються під час розробки механізмів однакові. За їх поєднання, з врахуванням багатьох чинників, створюються механізми управління і самою діяльністю підприємства, і її ефективністю [2, с. 14].

Загальні теоретичні й практичні основи стосовно змісту системи управління роботою підприємства можливо використовувати під час складання економічного механізму управління загальною ефективністю його роботи.

У економічній літературі механізм визначається як система, призначена для забезпечення організації, функціонування і життєдіяльності господарчого суб'єкта. Структура і зміст механізму змінюються у процесі розвитку суспільного виробництва. Ряд вчених-економістів розглядають механізм як складну, багатопланову систему, проте висвітлюють лише його складові [55, с. 167].

Терміни «механізм управління» та «механізм управління ефективністю» як основа роботи підприємства є відносно новим та недосить дослідженим. Проте на основі узагальнення точок зору сучасних науковців, можна дійти висновку, що механізм управління ефективністю роботи підприємства можна розглядати як сукупність форм, структур, функцій,

методів та засобів, що повинні сприяти регулюванню роботи за визначеними напрямками управління ефективністю з метою забезпечення поточного економічного стану підприємства запланованими заздалегідь показниками [20].

Механізм функціонування будь якої системи виступає як основа її стабільності. Поняття «механізм» прийнято розглядати, перш за все, з механічної точки зору, як систему певних ланок та елементів, що приводять у рух машини і пристрої. З економічної точки зору - це система прямих і опосередкованих взаємозв'язків між економічними явищами і процесами, передусім між їх протилежними сторонами, а також між підсистемами і елементами, які виникають у різних типів економічних системах та між ними.

Використання терміну «механізм» викликає в даний час дискусії, що обумовлено відмовою від механістичної концепції організації. Особливістю механізму є те, що йому придатний дуалізм «процес-структура». Тобто про механізм можна говорити і як з точки зору процесу так і сукупності елементів. Механізм в широкому розумінні є — динамічна система, яка складається з ряду елементів та визначає порядок якого не будь виду діяльності [55, с. 167].

Економічний механізм функціонування підприємства є складовою частиною економіки, який представляє собою таку взаємодію планування, контролю, оцінки, стимулювання діяльності й економічної відповідальності, яка визначає майнові, орендні, виробничі, фінансові відносини між підприємствами, в тому числі між підрозділами, і дає можливість зробити внутрішню економічну діагностику, забезпечити реалізацію своїх економічних інтересів. Механізм ефективної діяльності підприємства має важливе значення і є складовою частиною та основою прибуткового господарювання [38, с. 96].

Основною метою управління ефективністю діяльності підприємства полягає у цілеспрямованому оперативному регулюванні роботи відповідно до напрямків ефективності для відповідності поточного стану

підприємства запланованим параметрам. Проте під час розробки механізму управління ефективністю головна мета повинна бути деталізована у цілях згідно зі стратегією його розвитку. Досягнення цих цілей складається з переліку завдань [20].

Визначення економічної ефективності використання ресурсного потенціалу, сприяння впровадженню в практику роботи підприємства науково-технічних розробок і провідних методів господарювання – є одним із першочергових завдань функціонування економічного механізму. Економічний механізм діяльності будь-якого підприємства має забезпечувати прибуткове господарювання як на даний час, так і у довгостроковій перспективі. Економічний механізм є сукупністю форм, методів, способів та прийомів, за допомогою яких підприємство намагається стабілізувати своє положення на ринку та забезпечити прибутковість виробництва [38, с. 96].

На підставі проведеного аналізу наукової літератури зауважимо, що «ефективність» – оцінна категорія, вона завжди пов'язана з відношенням цінності результату до цінності витрат. Ефективність завжди має об'єктивний компонент: наші симпатії і антипатії не визначають потенційну ефективність тієї або тієї компанії. Проте фінансові кількісні параметри ніколи не можуть визначити ефективність. Ефективність будь-якого процесу, у тому числі й інноваційного, може мінятися зі зміною оцінок, а оскільки все залежить від усього, будь-яка зміна у будь-якій суб'єктивній перевазі в принципі може змінити ефективність будь-якого процесу.

В статті А.О. Ярославського подано наступне визначення: ефективність – інтегрована економічна категорія, яка відображає виробничі відносини щодо економії сукупних затрат уречевленої та живої праці на отримання кінцевого позитивного результату. Категорія «ефективність» на рівні підприємства характеризує зв'язок між величиною отриманого результату від його діяльності та кількістю інвестованих або витрачених у виробництві ресурсів. Підвищення ефективності можна досягти шляхом використання меншої кількості ресурсів для створення такого результату або за

використання такої самої кількості ресурсів чи більшого випуску з відносно меншою кількістю ресурсів для створення більшого результату [56, с. 175].

Сотник А.А. зазначає, що ефективність господарської діяльності підприємства – це економічна категорія, яка відображає співвідношення між одержаними результатами господарської діяльності та витраченими на їх досягнення ресурсами. З огляду на те, що результати господарської діяльності можуть бути виражені у вартісній, натуральній, соціальній формі, виникає необхідність в уточненні категорії «ефективність господарської діяльності» відповідно до важливих сучасних факторів успішного підприємництва [46, с. 64].

Економічний зміст ефективності полягає у збільшенні позитивного результату (ефекту) з одиниці витрат сукупної праці. Категорія «ефективність» на рівні підприємства характеризує зв'язок між величиною отриманого результату його діяльності кількістю інвестованих або витрачених у виробництві ресурсів [30, с. 475].

На думку В. В. Прядка, категорія, що відображає рівень функціонування виробничих ресурсів, є категорією продуктивності ресурсного потенціалу виробництва і її потрібно розглядати як вихідну, первинну відносно до категорії ефективності [39, с. 70].

Ефективність виробництва – категорія, яка характеризує віддачу, результативність виробництва. Вона свідчить не лише про приріст виробництва, а й про те, якою ціною, якими витратами ресурсів досягається цей приріст. Економічна ефективність має характеризувати зв'язок між обсягом ресурсів і кількістю та якістю виробленого продукту [38, с. 96].

Мочерний С.В. та В. Н. Некрасов та інші стверджують, що економічна ефективність – це досягнення найбільших результатів за найменших затрат живої й уречевленої праці [29, с. 265].

Перелік завдань економічного управління розвитком кожне окреме підприємство повинно конкретизувати самостійно, виходячи з етапів життєвого циклу та особливостей свого розвитку. Проте можна виділити ряд

рекомендацій, які варто дотримуватися під час визначення завдань. Серед них можна виділити наступні:

- 1) формулювання кожного окремого завдання повинно містити опис кінцевого результату, а також показники його досягнення;
- 2) завдання повинні бути зрозумілими для їх виконавців і відповідати їх інтересам, тобто відображати соціальне спрямування процесу управління;
- 3) кожне окреме завдання має супроводжуватися переліком заходів для його втілення, які є комбінацією засобів та методів управління, які пов'язані спільною метою.
- 4) використання методів та засобів управління вимагає наявності основних управлінських функцій.

Заходи стосовно запровадження механізму управління ефективністю роботи підприємства характеризуються взаємозумовленістю, взаємопов'язаністю, організаційною та економічною складністю [12, с. 142].

Комплексний характер реалізації та розвитку управління ефективністю роботи підприємства полягає у поєднанні засобів впливу у часі та просторі, а його безперервність гарантується застосуванням зворотного зв'язку.

Економічний механізм - це комплекс, що має створювати, а також регулювати стосунки об'єкта управління із внутрішнім та зовнішнім середовищем за допомогою економічних важелів для реалізації поставленої мети [8, с. 15].

Економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємства являє собою систему економічних методів, які направлені на забезпечення функціонування підвищення ефективності виробничої системи; додатково це комплекс взаємопов'язаних та строго впорядкованих заходів, які реалізуються за допомогою різних методів господарювання і забезпечують раціональне протікання певних економічних процесів; додатково це підсистема оцінки та аналізу будь-якого виду діяльності, підсистему планування, підсистему контролю, підсистему мотивації та стимулювання [55, с. 168].

Він є найбільш оптимальною сукупністю методів, форм, функцій, засобів та структур управління, що повинна створювати за допомогою економічних важелів його стосунки відносно зовнішнього середовища для забезпечення регулювання роботи відповідно напрямкам управління ефективністю для забезпечення відповідності поточного стану запланованим показникам.

Найчастіше у складі економічного механізму виділяють три системи:

- 1) функціональну систему;
- 2) цільову систему;
- 3) систему його забезпечення.

Загальна структура економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємства і її складові відображені на рис.1.1.

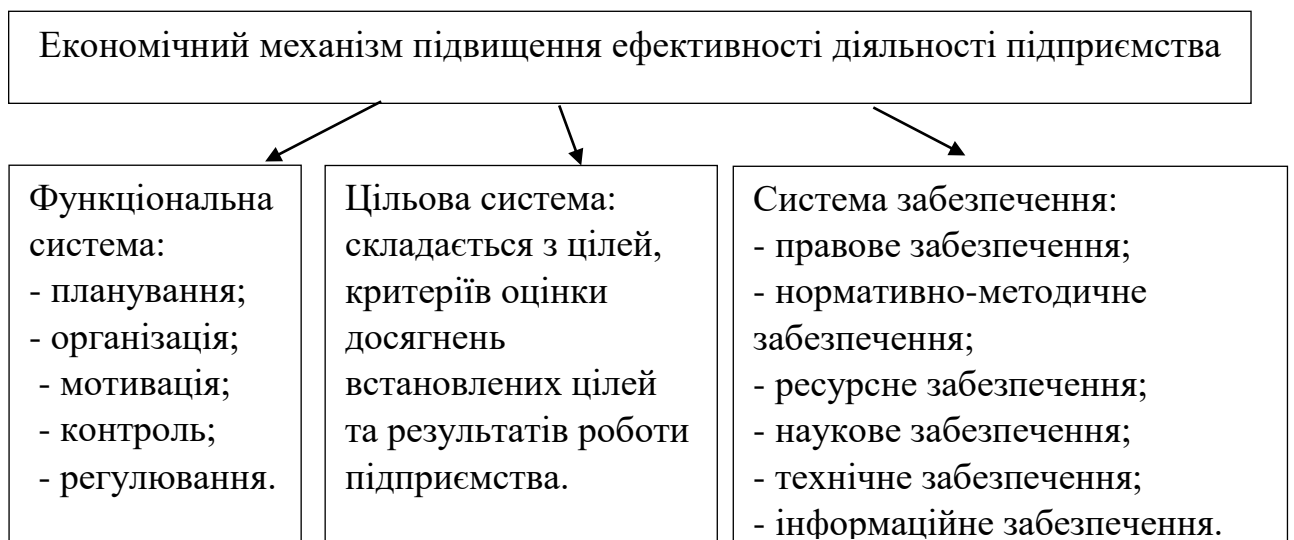

Рис.1.1. Економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємства

Джерело: [20]

Однак, варто зазначити, що складові кожної з систем економічного механізму залежать від виду підприємства, обсягів та сфери діяльності, впливу зовнішніх факторів і результатів роботи підприємства тощо [20].

Формування економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства відбувається на такому рівні виробничих відносин,

коли сутність перетворюється в явище, коли економічні закони використовуються людьми. Економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємства діє через економічні інтереси і матеріальні потреби людей та складає певну структуру із форм, способів, регуляторів, методів, рівнів та регламентів, на яку значно впливає специфіка об'єкта, масштаби діяльності, зовнішнє оточення, рівень організаційної культури.

У процесі формування економічного механізму підвищення ефективності діяльності використовуються ряд функцій (рис. 1.2).

Рис.1.2.Функції формування економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [38, с. 99].

Загалом система господарювання підприємства являє собою таку взаємодію планування, контролю, оцінки, стимулювання діяльності й економічної відповідальності, яка визначає його майнові, орендні, виробничі та фінансові відносини в ринковому середовищі, основні складові економічного механізму, який представлено на рис. 1.3 [38, с. 99].

Рис. 1.3. Економічний механізм підприємства

Джерело: [38, с.99].

Отже, економічний механізм - це відкрита складна інтегрована, багаторівнева система форм і методів господарювання, яка постійно розвивається та складається із комплексу взаємопов'язаних елементів, які в свою чергу направлені на ефективне використання ресурсів в процесі діяльності та забезпечення стійкого розвитку.

1.2. Особливості економічного механізму забезпечення ефективності діяльності підприємства харчової промисловості

Забезпечення стійкого економічного стану країни потребує розвитку основних галузей економіки. Харчова промисловість займає лідируючі позиції в Україні, забезпечуючи внутрішній споживчий ринок продуктами харчування майже на 90%. Крім того, харчова промисловість відіграє важливу роль в зовнішній торгівлі України, формуючи більше 50% зовнішньоторгівельного обороту. Зазначені чинники обумовлюють необхідність реалізації заходів щодо усунення причин занепаду галузі [53, с.71].

Сьогодні в Україні спостерігається складна і нестабільна політична та економічна ситуація, що негативно відображається на результатах діяльності підприємств харчової промисловості. Сьогодні харчова промисловість України знаходиться в складному економічному становищі. Курсоутворення, імпордне паливо, фактори, пов'язані зі зростанням цін на тарифи, що негативно впливає на діяльність промислових підприємств [54, с. 38].

Стан харчової промисловості України має ряд недоліків та переваг, перевагами є вигідне географічне положення, великі сільськогосподарські площі, науковий та технічний потенціал. Головними проблемами є застаріле обладнання, економічні проблеми галузі, екологічні проблеми, проблеми з експорту продукції, соціальні проблеми, зменшення інвестицій в агропромисловий комплекс, загострення проблем трудових ресурсів (дефіцитробочої сили),технологічна деградація окремих підгалузей агропромислового комплексу [15, с. 26].

Проаналізуємо динаміку обсягів виробництва продукції харчової промисловості в табл. 1.1.

Аналіз табл. 1.1 показує, що доходи від реалізації продукції харчової промисловості мають стійку тенденцію до зростання: у 2018р. темпи приросту склали 20,6%, а у 2019р. лише 6,3%.

Таблиця 1.1

**Динаміка доходу від реалізації продукції харчової промисловості
України у 2017-2019 роках**

Показник	Значення по роках			Темпи приросту, %	
	2017р.	2018р.	2019р.	2018/ 2017	2019/ 2018
Доходи від реалізації продукції харчової промисловості, млн.грн.	427241,2	515155,2	547365,7	20,6	6,3

Джерело: складено автором за даними [34]

Ефективність діяльності підприємств харчової промисловості характеризуються фінансовими результатами діяльності підприємств галузі.

Проаналізуємо основні показники ефективності діяльності підприємств харчової промисловості в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

**Фінансовий результат до оподаткування підприємств харчової
промисловості**

Показник	Значення по роках			Відхилення, %	
	2017р.	2018р.	2019р.	2018/2017	2019/2018
Фінансовий результат до оподаткування, млн.грн.	9285,2	12197,3	17611,1	31,4	44,4
Частка підприємств, які отримали прибуток, %	70,1	70,8	71,6	0,7	0,8
Частка підприємств, які отримали збиток, %	29,9	29,2	28,4	-0,7	-0,8

Джерело: складено автором за даними [34]

Аналіз табл. 1.2 дозволяє зробити висновок, що в 2017-2019 років ефективність діяльності підприємств харчової промисловості зростає, оскільки фінансовий результат до оподаткування має позитивне значення і збільшується в динаміці. Фінансовий результат до оподаткування підприємств харчової промисловості зріс на 31,4% у 2018р. та на 44,4% у 2019р. Позитивним показником в розвитку підприємств харчової

промисловості є зростання частки прибуткових підприємств у 2018-2019 роках.

Динаміка чистого прибутку (збитку) підприємств харчової промисловості представлена на рис. 1.4.

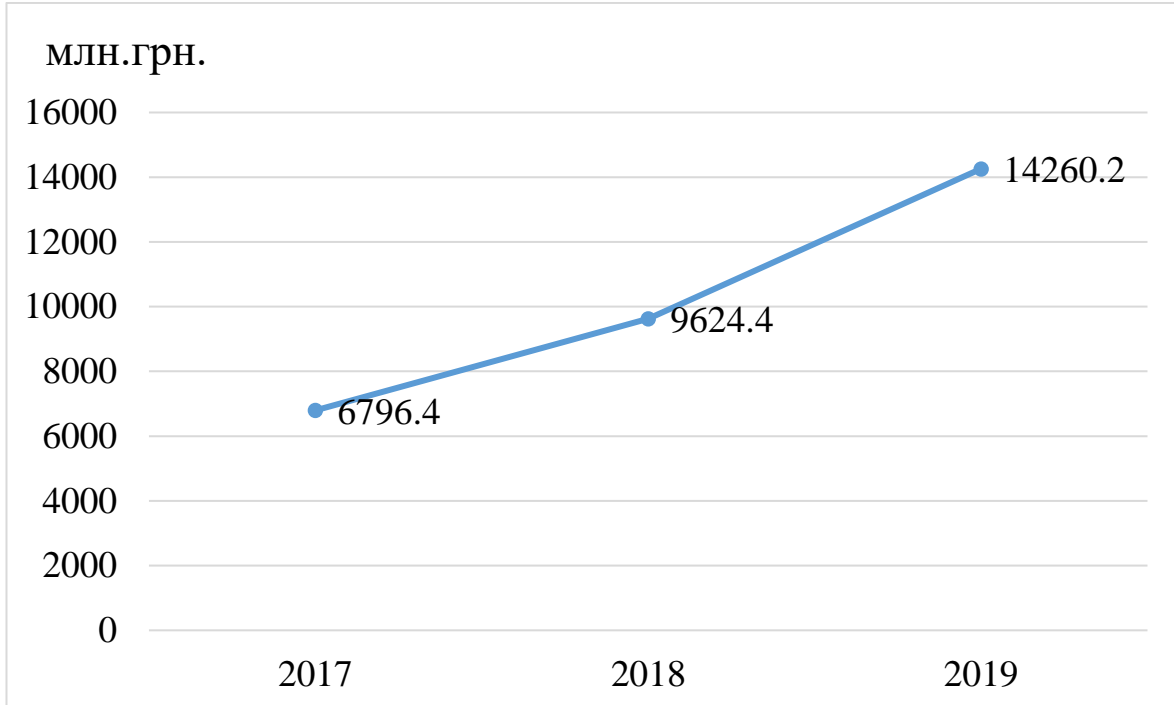

Рис.1.4. Чистий прибуток підприємств харчової промисловості України
Джерело: [34]

Аналіз рис. 1.4 показує, що ефективність діяльності підприємств харчової промисловості в 2017-2019рр. зростала, оскільки діяльність підприємств даних галузей була прибутковою. Ефективне управління діяльністю сприяло зростанню чистого прибутку підприємств харчової промисловості в 2018р. на 41,6%, а в 2019р. на 48,2%.

Для оцінки відносної прибутковості підприємств харчової промисловості проаналізуємо показники рентабельності галузі в табл. 1.3.

Рентабельність операційної діяльності підприємств харчової промисловості України протягом 2017-2019 років мала позитивне значення, що свідчить про ефективне управління операційною діяльністю, але в 2019р. спостерігається зменшення рентабельності операційної діяльності на 0,8%.

**Показники операційної та чистої рентабельності підприємств
харчової промисловості**

Показник	Значення по роках			Відхилення (+/-)	
	2017р.	2018р.	2019р.	2018	2019
Рентабельність операційної діяльності, %	3,2	5,0	4,2	1,8	-0,8
Чиста рентабельність діяльності, %	1,6	1,9	2,6	0,3	0,7

Джерело: складено автором за даними [34]

Чиста рентабельність діяльності підприємств харчової промисловості в Україні відповідає результативності діяльності підприємства, отримання підприємствами чистого прибутку в 2017-2019 роках сприяло покращенню показників чистої рентабельності діяльності підприємств.

Таким чином, харчова промисловість розвивається досить ефективно протягом 2017-2019 років.

Необхідною умовою побудови економічного механізму ефективної діяльності підприємств харчової промисловості є вдосконалення механізму комплексної оцінки ефективності функціонування підприємств з врахуванням системного підходу, що включає проведення техніко-економічної, фінансово-економічної, соціально-економічної та інтегральної оцінки ефективності функціонування підприємств харчової промисловості. При цьому важливим є не лише оцінка ефективності функціонування суб'єкта господарювання за певний період часу, але і розробка багатоваріантних моделей розвитку економічного потенціалу підприємств харчової промисловості за різних параметрів його діяльності[38, с. 96].

До складових елементів економічного механізму забезпечення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості можна віднести: економічне стимулювання працівників трудових колективів, фінансово-кредитний механізм, ціноутворення, матеріально-технічне забезпечення, управління економікою. Механізм тісно пов'язаний з

ефективною діяльністю, яка, в свою чергу, є нерозривною із підвищенням продуктивності праці та збільшенням виробництва продукції. Структура економічного механізму забезпечення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості визначається через: організаційно-технічну систему або формування вертикальних зв'язків між підрозділами й адміністративним центром та горизонтальних зв'язків між окремими підрозділами; систему планування діяльності підрозділів; систему контролю й оцінки діяльності підрозділів; установлення матеріальної відповідальності підрозділів; мотиваційний механізм функціонування. При розробці економічного механізму забезпечення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості необхідно насамперед визначитись з принципами економічного механізму. Одним із основних принципів є принцип цільової сумісності та зосередженості виробничо-господарської діяльності, що передбачає створення цілеспрямованої системи управління. Другим, не менш значущим принципом є принцип безперервності і надійності, що має відображення у створенні таких організаційно-господарських та технічних умов, за яких досягається стійкість і безперервність заданого режиму виробничого процесу. Принцип планомірності, пропорційності та динамізму означає, що система виробничого процесу має бути націлена на вирішення не тільки поточних, а й довгострокових завдань розвитку підприємства. Демократичний принцип розподілу функцій господарювання ґрунтується на методах і правилах суспільного поділу праці. Принцип науковості та обґрунтованості методів управління виходить з того, що методи, форми та засоби управління мають бути науково обґрунтовані та перевірені на практиці. Принцип ефективності господарювання має зв'язок з наявністю багатоваріантних шляхів досягнення однієї й тієї самої мети [38, с. 98].

Під час управління роботою підприємств харчової промисловості економічний механізм має забезпечувати:

– високоефективну співпрацю складових підприємства і їх спрямованість на досягнення встановленої мети;

- ефективного використання трудової сили, що приймає участь в процесі виробництва;

- запровадження переліку заходів, які сприяють зростанню, відповідальності та ініціативи працівників підприємства за результати діяльності;

- вдосконалення техніки та методики розробки і прийняття рішень;

- запровадження переліку показників оцінки ефективності роботи;

- створення передумов, що надають можливість реалізовувати перелік заходів за допомогою економічного інтересу всіх учасників процесу.

Взагалі економічний механізм економічного механізму забезпечення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості повинен забезпечувати високу ефективність діяльності підприємствата мінімізувати їх витрати. Він значно підвищує рівень прибутковості та фінансової стійкості підприємства[20].

Сучасний економічний механізм забезпечення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості дає можливість глибше підійти до використання економічних законів ринкової економіки, впроваджувати досконалішу систему госпрозрахункових відносин, яка заснована на заінтересованості й відповідальності власників засобів виробництва. Основні завдання сучасного економічного механізму забезпечення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості реалізуються завдяки підвищенню науково-економічної обґрунтованості цільових програм, бізнес-планів, нормативних планів, прогнозів і нормативів; сприянню покращенню системи планування менеджменту; об'єктивному та всебічному дослідженню та оцінці виконання планів і дотримання нормативів. Функціонуючий економічний механізм забезпечення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості має забезпечити:

- відповідність стратегічним цілям діяльності підприємства;

- створення ефективної системи мотивації діяльності персоналу;

- прийняття ефективних управлінських рішень;

- адаптивність до змін зовнішнього середовища;
- повноту та збалансованість функціонування кожного структурного підрозділу підприємства [38, с. 100].

1.3. Показники економічного механізму ефективності діяльності підприємства

Сучасний інструментарій оцінки економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємств є досить широким: від набору класичних фінансових показників до нових концепцій економічної доданої вартості та збалансованої системи показників. Однак у міру того, як розвиваються підприємства та удосконалюється їх система управління, керівникам усе складніше стає зрозуміти, які саме фактори, процеси впливають на підвищення ефективності діяльності підприємств. Під час комплексного економічного аналізу поряд із загальними, або синтетичними показниками розраховуються і приватні (аналітичні) показники. Кожен показник відображає певну економічну категорію, формується під впливом економічних та інших факторів [30, с. 475].

Методологія комплексного економічного аналізу ґрунтується на методичних положеннях про суть ефективної діяльності підприємства. Підприємство розглядається як сукупність техніко-технологічної, економічної та соціальної підсистем, кожна з яких характеризується своїми показниками ефективності. На рис.1.5 узагальнено методи дослідження господарської діяльності підприємства.

Проаналізувавши існуючі системи показників оцінки економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства, пропонуємо комплексне дослідження ефективності діяльності суб'єкта господарювання здійснювати за такою схемою (рис. 1.6).

Рис. 1.5. Методи оцінки економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства

Джерело: [38, с. 97].

На рис.1.6 відображена класифікація показників-індикаторів для проведення комплексного дослідження економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства з урахуванням впливу зовнішнього середовища організації.

Формування методичних підходів щодо оцінки забезпечення підвищення ефективності діяльності підприємства визначається в контексті загальних напрямів за якими визначається ефективність, а саме: оцінювання ефективності підприємства з врахуванням стратегічного аспекту функціонування направлено на забезпечення оптимальної стратегії управління ресурсним потенціалом підприємства, що включає комплексну оцінку ефективності використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів підприємства; дослідження ефективності підприємства з метою визначення його привабливості як потенційного об'єкта інвестування: при цьому портфельні інвестори, як правило, задовольняються фінансовими показниками ефективності, а стратегічних здебільшого цікавить комплексна

її оцінка[38 с. 97].

Рис. 1.6. Класифікація показників-індикаторів комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства

Джерело: [38, с. 97].

Існує думка трактування поняття економічної ефективності як досягнення виробництвом найвищих результатів за найменших витрат живої та уречевленої праці або зниження сукупних витрат на одиницю продукції. Важливе значення має соціальна ефективність як відповідність результатів господарської діяльності основним соціальним потребам. Соціальна ефективність – це ступінь відповідності результатів виробництва соціальним потребам суспільства, інтересам окремої людини [3, с. 130].

Основними показниками оцінки економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства є показники рентабельності. Показники рентабельності в залежності від аналізованого періоду можуть бути моментні, статичні та динамічні. За критерієм узагальнення вони можуть як характеризувати ефективність усієї роботи підприємства як системи, так і характеризувати якість роботи окремої структурної частини підприємства. Загалом у систему показників рентабельності найчастіше включають рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність реалізації продукції, рентабельність виробництва, рентабельність фондів, рентабельність поточних витрат[33].

Рзаєв Г.І. виділяє три підходи до розрахунку показників рентабельності: витратний; дохідний; ресурсний (рис. 1.7).

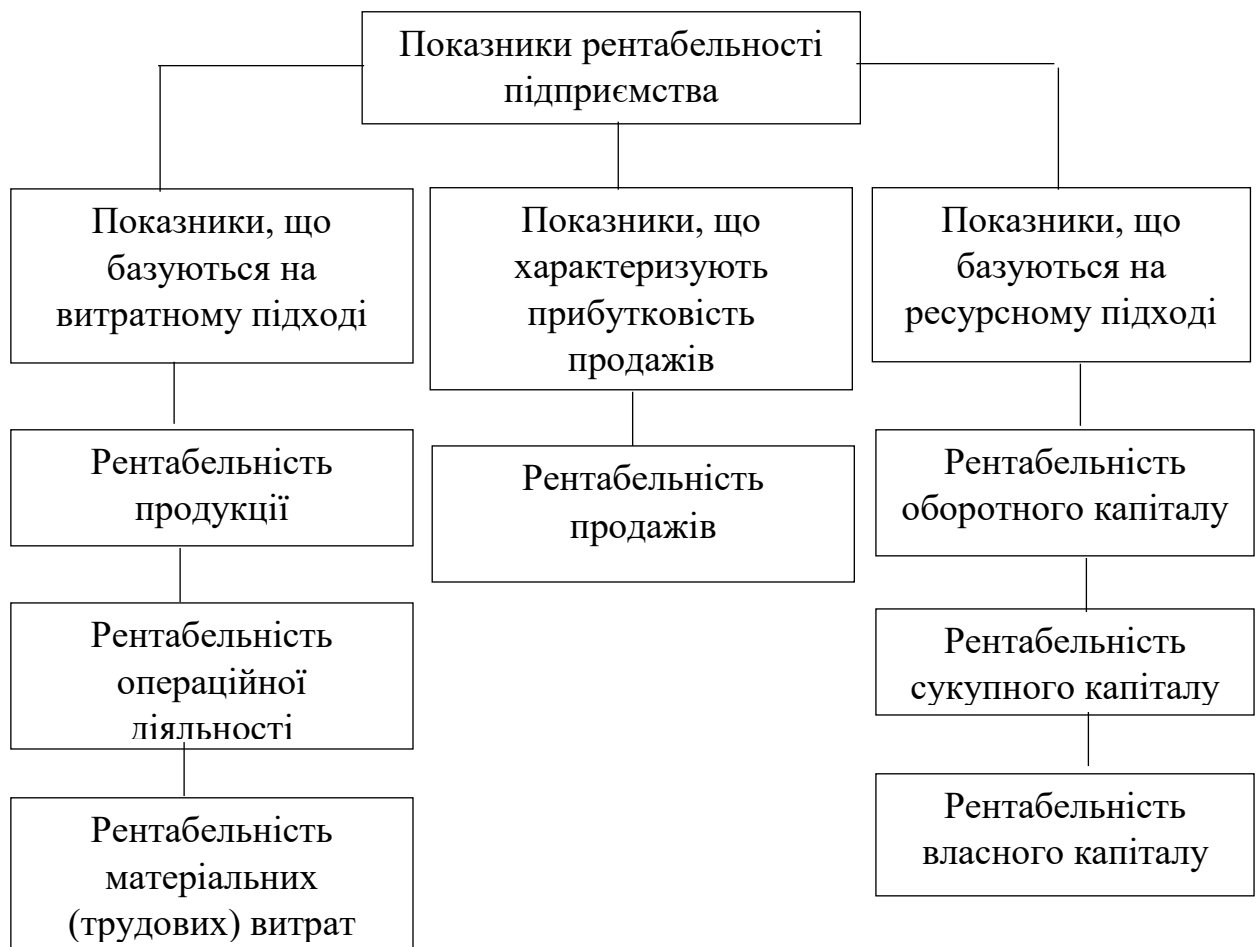

Рис. 1.7. Показники рентабельності за класифікацією Г.І. Рзаєва

Джерело:[40, с 75].

Усі показники рентабельності за своєю структурою можна розділити на три групи:

1) витратні показники рентабельності, які характеризують дохідність понесених витрат;

2) ресурсні показники рентабельності, які визначаються як відношення чистого прибутку, прибутку від звичайної діяльності до оподаткування до вартості активів (капіталу) або їх складових;

3) дохідні показники рентабельності, які розраховуються як відношення валового прибутку, прибутку від операційної діяльності, чистого прибутку до чистого доходу від реалізації [24, с. 33].

Витратний підхід використовується для розрахунку показників рентабельності продукції. Ці показники розраховуються як відношення прибутку і відповідних витрат. Показники рентабельності, розраховані за даним методом, характеризують ефективність використання коштів, спожитих у процесі виробництва або здійснення інших видів діяльності.

Доходний підхід повинен враховувати як результати бізнес процесів (дохід або прибуток, збитки, нульовий результат), так і майбутні або існуючі доходи (прибутки) від приєднаних до бізнесу (асоційованих) нематеріальних об'єктів, таких як гудвіл, торгова марка, торговий знак. На відміну від витратного підходу, вказані об'єкти повинні оцінюватись згідно доходу, який вони додатково додають, незважаючи на те, що можуть бути не зафіксовані в балансі підприємства, на основі якого існує бізнес.

Сутність ресурсного підходу до розрахунку показників рентабельності полягає в тому, що в чисельнику використовуються показники загальної, чистого прибутку або прибутку від реалізації, а в знаменнику – ресурси, у якості яких найбільш часто застосовуються показники капіталу [40, с. 74].

Дещо інший підхід до класифікації показників рентабельності має Сороківська М.В., яка об'єднує показники рентабельності в наступні групи:

– показники, що характеризують рентабельність капіталу та його складових;

- показники, що характеризують рентабельність активів та їх складових;
- показники, що характеризують рентабельність витрат та інвестицій;
- показники, що характеризують рентабельність реалізації (табл. 1.4)[45, с. 129].

Таблиця 1.4

Класифікація показників рентабельності за підходом Сороківської М.В.

Група показників	Показники
Показники рентабельності капіталу	Рентабельність власного капіталу
	Рентабельність залученого капіталу
Показники рентабельності активів	Рентабельність активів
	Рентабельність необоротних активів
	Рентабельність оборотних активів
	Рентабельність основних засобів
Показники рентабельності реалізації	Рентабельність валового прибутку
	Рентабельність операційного прибутку
	Рентабельність чистого прибутку
Витратні показники рентабельності	Рентабельність операційних витрат
	Рентабельність трудових витрат
	Рентабельність матеріальних витрат
	Рентабельність загальних витрат

Джерело: [45, с. 129].

Усі показники рентабельності можуть бути плановими і фактичними. Різниця полягає в тому, щодля визначення планової рентабельності беруть заплановані дані, для фактичної - фактичні.

Основою соціальної ефективності є економічна ефективність. Необхідність обґрунтування як окремого виду ефективності потребує і екологічна ефективність. Екологічна ефективність є необхідністю вирішення екологічних економічних або соціальних проблем для досягнення заданих екологічних показників. Крім зазначених вище видів ефективності поряд існує технологічну ефективність, яка зумовлена якістю та кількістю засобів, що беруть участь у процесі, а також конкретною ситуацією та уможливорює виконання певної задачі і характеризується певним співвідношенням між

отримуваним ефектом та витратами на створення і використання засобів. Загальна оцінка ефективності виробничо-господарської діяльності повинна враховувати всі види ефективності [38, с. 97].

Висновки до розділу 1

Економічний механізм - це відкрита складна інтегрована, багаторівнева система форм і методів господарювання, яка постійно розвивається та складається із комплексу взаємопов'язаних елементів, які в свою чергу направлені на ефективне використання ресурсів в процесі діяльності та забезпечення стійкого розвитку.

Формування економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства відбувається на такому рівні виробничих відносин, коли сутність перетворюється в явище, коли економічні закони використовуються людьми. Економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємства діє через економічні інтереси і матеріальні потреби людей та складає певну структуру із форм, способів, регуляторів, методів, рівнів та регламентів, на яку значно впливає специфіка об'єкта, масштаби діяльності, зовнішнє оточення, рівень організаційної культури.

Структура економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості визначається через: організаційно-технічну систему або формування вертикальних зв'язків між підрозділами й адміністративним центром та горизонтальних зв'язків між окремими підрозділами; систему планування діяльності підрозділів; систему контролю й оцінки діяльності підрозділів; установлення матеріальної відповідальності підрозділів; мотиваційний механізм функціонування.

Формування методичних підходів щодо оцінки ефективності функціонування підприємства визначається в контексті загальних напрямів за якими визначається ефективність, а саме: оцінювання ефективності підприємства з врахуванням стратегічного аспекту функціонування

направленого на забезпечення оптимальної стратегії управління ресурсним потенціалом підприємства, що включає комплексну оцінку ефективності використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів підприємства; дослідження ефективності підприємства з метою визначення його привабливості як потенційного об'єкта інвестування: при цьому портфельні інвестори, як правило, задовольняються фінансовими показниками ефективності, а стратегічних здебільшого цікавить комплексна її оцінка.

Основними показники оцінки економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства є показники рентабельності.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПрАТ «ОБОЛОНЬ»

2.1. Загальна характеристика діяльності ПрАТ «Оболонь»

Приватне акціонерне товариство «Оболонь» (ПрАТ «Оболонь») - найбільший виробник напоїв в Україні. ПрАТ «Оболонь» здійснює виробництво пива, мінеральної води, прохолоджувальних та слабоалкогольних напоїв під різними брендами торгової марки «Оболонь».

Історія ПрАТ «Оболонь» бере початок у 1974 році, коли почався на мив майданчика для будівництва броварні. Відкриття виробництва було приурочене до Олімпійських ігор 1980 року. В 1980 відбувається офіційне відкриття Київського пивзаводу №3, що було приурочено до 22 Олімпійських ігор, та випуск першої партії пива.

У ПрАТ «Оболонь» залишалося ключовим гравцем галузі, яка характеризується жорсткою конкуренцією, значним впливом сезонних змін та загальної економічної ситуації в Україні і світі.

Організаційна структура управління ПрАТ «Оболонь» обумовлена організаційно-правовою формою підприємства.

Основними органами управління є:

- Загальні збори акціонерів;
- Наглядова Рада;
- Ревізійна комісія;
- Президент компанії;
- Генеральний директор.

Одноосібний виконавчий орган ПрАТ «Оболонь» - Генеральний директор.

До компетенції Генерального директора ПрАТ «Оболонь» належить вирішення всіх питань, пов'язаних з керівництвом поточною діяльністю

ПрАТ «Оболонь», крім питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів акціонерів та Наглядової ради. Генеральний директор має право без довіреності діяти від імені ПрАТ «Оболонь» в тому числі: без доручення представляти інтереси ПрАТ «Оболонь» в установах, підприємствах, організаціях в Україні та за її межами; вчиняти будь-які правочини (договори, угоди) від імені ПрАТ «Оболонь» з урахуванням обмежень визначених Статутом; відкривати рахунки ПрАТ «Оболонь» в банківських установах; видавати доручення, накази та давати розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками ПрАТ «Оболонь»; призначати та звільняти з посад директорів за напрямками; наймати та звільняти працівників ПрАТ «Оболонь», вживати до них заходи заохочення та накладати стягнення відповідно до чинного законодавства України та внутрішніх документів ПрАТ «Оболонь».

Президент ПрАТ «Оболонь» обирається загальними зборами акціонерів простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у зборах, строком на 5 (п'ять) років з правом продовження повноважень. Президент може бути звільнений від виконання своїх обов'язків виключно загальними зборами акціонерів.

Члени Наглядової Ради ПрАТ «Оболонь» обираються загальними зборами акціонерів у кількості 13 осіб строком на 3 (три) роки з правом продовження повноважень шляхом кумулятивного голосування. Повноваження члена Наглядової ради за рішенням загальних зборів акціонерів можуть бути припинені достроково лише за умови одночасного припинення повноважень усього складу Наглядової ради.

Генеральний директор ПрАТ «Оболонь» обирається Наглядовою радою строком на 3 роки. У разі, якщо після закінчення строку, на який обрано Генерального директора, Наглядовою радою з будь-яких причин не прийнято рішення про обрання або переобрання Генерального директора, повноваження Генерального директора продовжуються до моменту прийняття Наглядовою Радою рішення про обрання або переобрання

Генерального директора. Відсутні будь-які винагороди або компенсації, які мають бути виплачені посадовій особі емітента в разі звільнення.

Організаційна структура управління ПрАТ «Оболонь» представлена на рис. 2.1.

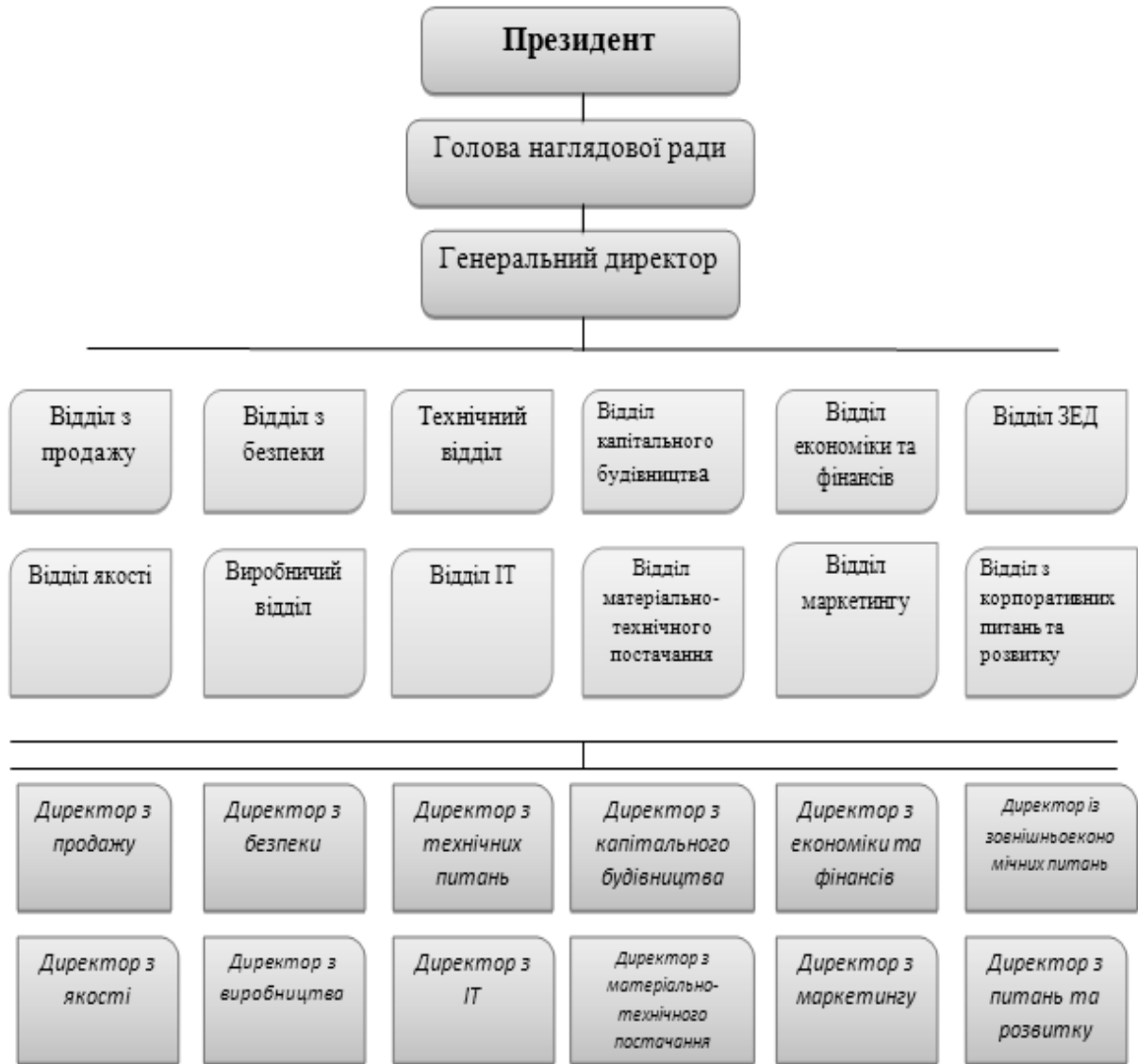

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ПрАТ «Оболонь»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Структура корпорації «Оболонь» формувалася довгі роки під впливом стратегії розвитку, що направлена на диверсифікацію виробництва, перехід на сировину власного виробництва, інноваційний підхід, абсолютну екологічну безпеку та повну соціальну відповідальність.

Співробітники є ключовим активом корпорації, який формує особливу

трудова культура компанії і відрізняє «Оболонь» від конкурентів.

Для систематизації ділової поведінки працівників у 2012–2013 роках був розроблений і прийнятий «Етичний кодекс» ПрАТ «Оболонь». Додатково до прийняття документа було запропоноване положення про Етичну комісію з числа співробітників компанії, які проводитимуть контроль за виконанням норм Кодексу. Ключовими стандартами ділової поведінки етичного збірника є орієнтація на клієнта, мотивація на успіх, надійність, творчість, доброзичливі стосунки між керівництвом і персоналом, командна робота тощо. Етичні правила формують специфічні межі поведінки, адже їх мета - запобігання проявам неетичної поведінки в колективі та у відносинах з партнерами.

Високий рівень кваліфікації та зацікавленості працівників ПрАТ «Оболонь» є запорукою ефективних і сталих бізнес-процесів. ПрАТ «Оболонь» приділяє значну увагу залученості, лояльності та рівню задоволеності роботою своїх працівників.

ПрАТ «Оболонь» в своїй діяльності керується власними Принципами (кодексом) корпоративного управління затвердженими Загальними зборами акціонерів 13 квітня 2017 року. Ці Принципи розроблені відповідно до чинного законодавства України та модельних Принципів корпоративного управління, затверджених Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку України. Принципи визначають сутність і важливість корпоративного управління та їх вплив на успішну діяльність ПрАТ «Оболонь».

До основних видів продукції ПрАТ «Оболонь» належить: пиво, безалкогольні напої, мінеральна вода, слабоалкогольні напої, солод. ПрАТ «Оболонь» є національним виробником пива в Україні зі стовідсотковим українським капіталом. Окрім позицій на пивному ринку, корпорація «Оболонь» має різноманітний портфель безалкогольної продукції. Цей портфель включає в себе ТМ «Живчик» - один із найулюбленіших сімейних напоїв українців, лінійку традиційних лимонадів - так звану «Ностальгічну

серію» (паритетний лідер відповідного сегменту ринку), квас «Старокиївський», який у 2015 р увійшов до трійки лідерів ринку квасу України, широкий асортимент мінеральних та питних вод (Оболонська, Збручанська, Аквабаланс, Прозора, та інші регіональні води).

Структура виробництва ПрАТ «Оболонь» за видами продукції представлена на рис. 2.2.

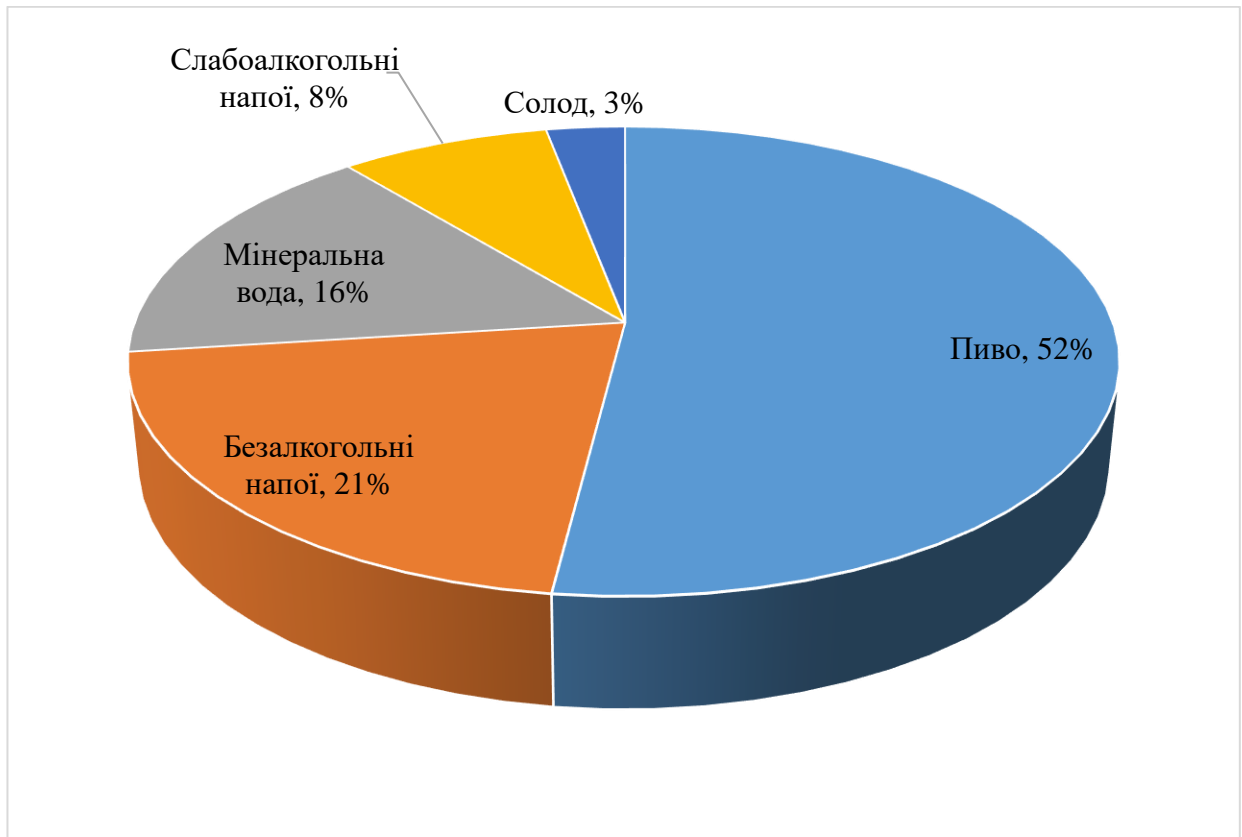

Рис. 2.2. Структура виробництва продукції ПрАТ «Оболонь» 2019 р.

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз рис.2.2 показує, що основна частка в обсягах виробництва продукції ПрАТ «Оболонь» належить пиву (52%), частка безалкогольних напоїв складає 21%, мінеральної води -16%, інші види продукції займають менше 10% у загальних обсягах виробництва.

Обсяги виробництва продукції ПрАТ «Оболонь» в натуральному вираженні мають постійну тенденцію до зростання (рис. 2.3).

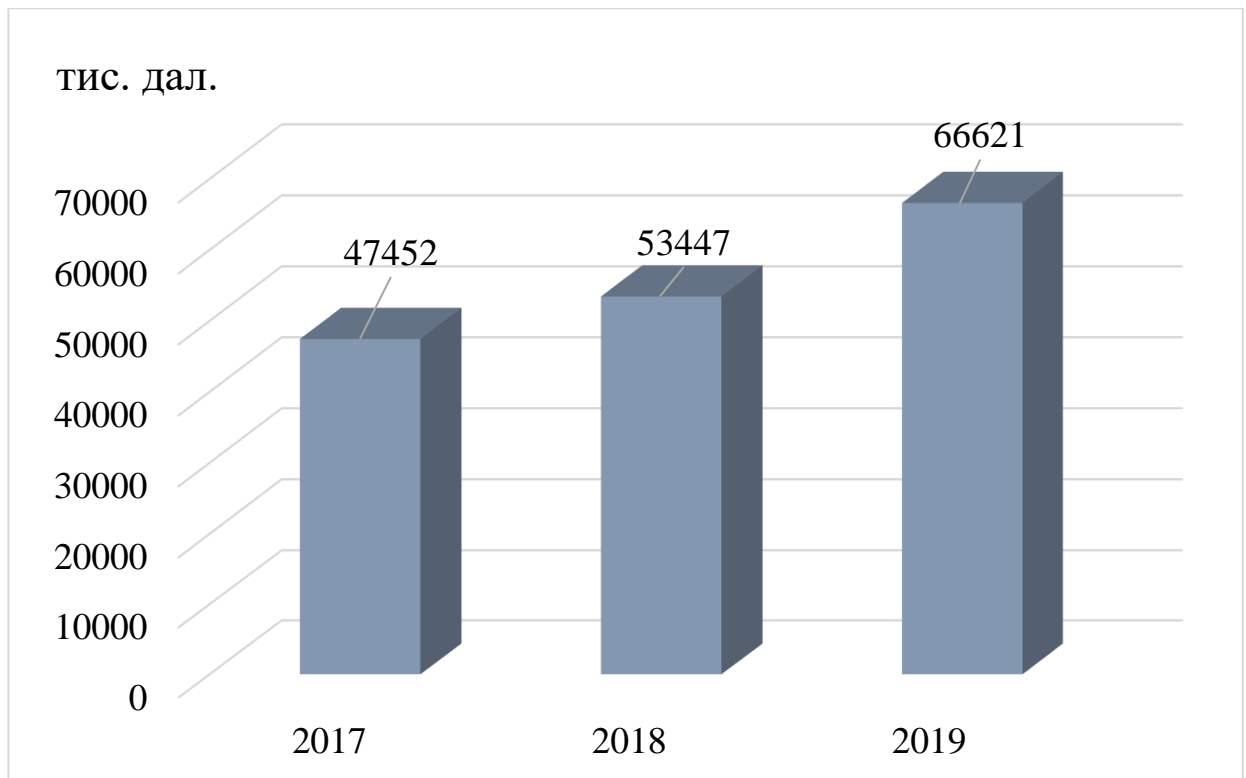

Рис. 2.3. Обсяги виробництва продукції ПрАТ «Оболонь» в натуральному вираженні

Джерело: складено автором за даними підприємства

Основними ринками збуту продукції корпорації «Оболонь» є Україна, Молдова, Білорусь та країни Прибалтики. Корпорація «Оболонь» є одним з найбільших експортерів пива. Розподіл виробництва продукції в натуральному вираженні між внутрішнім ринком та експортом представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Обсяги реалізації продукції корпорації «Оболонь» за видами ринків

Вид ринку	Значення по роках			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2017р.	2018р.	2019р.	2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Внутрішній ринок, тис.дал.	40097	45430	58711	5333	13281	13,3	29,2
Експорт, тис.дал.	7355	8017	7911	662	-106	9,0	-1,3

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз табл. 2.1 показує, що обсяги реалізації продукції корпорації «Оболонь» в натуральному вираженні на внутрішньому ринку мають стійку тенденцію до зростання: у 2018р. темпи зростання становили 13,3% або 5333тис.дал, а у 2019р. – 29,2% або 13281 тис.дал.

Обсяги реалізації продукції на експорт не мають стійкої тенденції: після зростання у 2018р. на 9% або на 662 тис.дал., у 2019р. спостерігається зменшення на 1,3% або на 106 тис.дал.

Структура реалізації продукції корпорації «Оболонь» за видами ринків представлена на рис. 2.4.

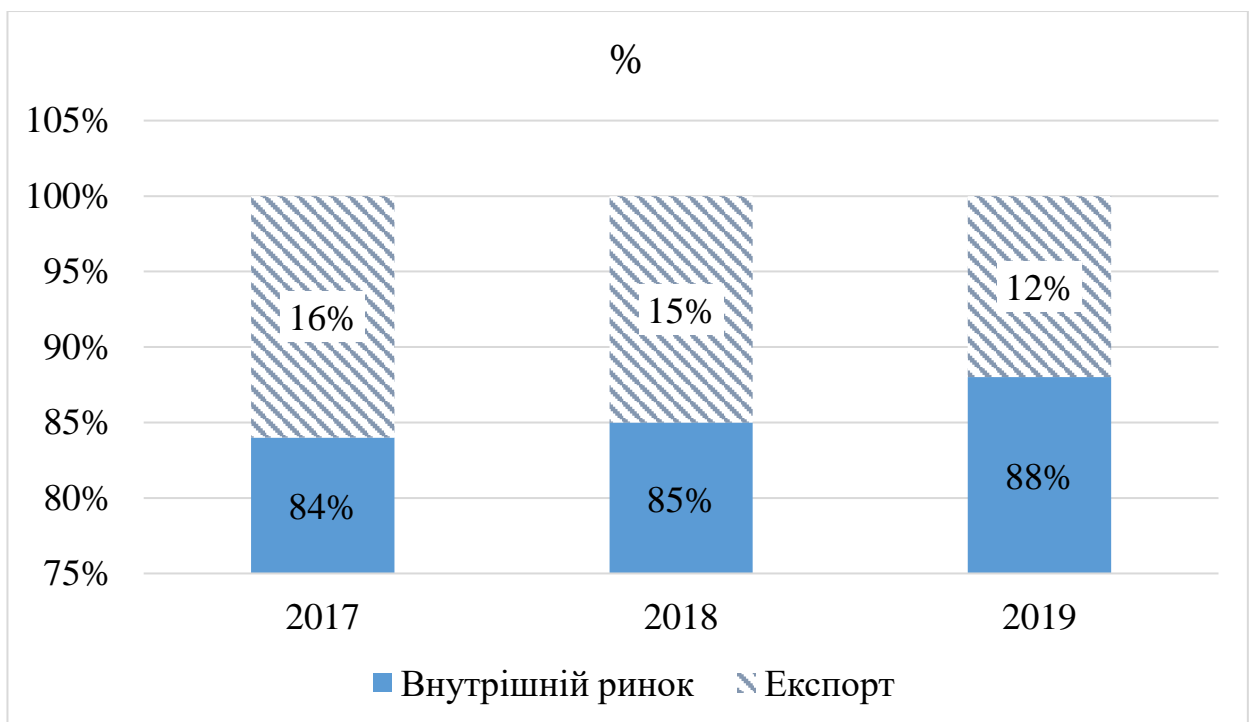

Рис. 2.4. Структура реалізації продукції корпорації «Оболонь» за видами ринків

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз рис. 2.4 дозволяє зробити висновок, що частка експорту має стійку тенденцію до зменшення, тобто корпорації «Оболонь» необхідно вжити заходів щодо розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Інноваційна політика Групи реалізовувалась протягом 2019 року у двох напрямках: інновації форматів та продуктиві інновації.

Загалом протягом 2019 року було випущено близько 30 новинок.

Інновації форматів: слідуючи тенденціям ринку та побажанням споживачів у 2019 році розпочато роботу з новими для ринку форматами упаковки. Дані типи тари було використано при наливі новинок категорії «Пиво» та «Безалкогольні напої».

Серед продуктових інновацій 2019 року:

-Категорія «ПИВО» (14 новинок): «Оболонь Київське Розливне» ПЕТ 1л; «ObolonPremium Extra Brew» ПЕТ 1л; «Obolon Premium Extra Brew» 0,5л; «ОболоньСоборне» скло 0,5л; «Obolon Beermix Cola+Lime» 0,5л; «Obolon Hardmix XCAN» ПЕТ; «Obolon Hardmix X-CAN» скло 0,5л; «О Нефільтроване +» 0,5л; «Десант Екстраміцне» ПЕТ; «Жигулівське» ПЕТ; «Пивний Кухоль» ПЕТ; «Марочне 1913» ПЕТ; «Keten Brug Blanche» ПЕТ.

-Категорія САН (1 новинка): «Orange Spritz» скло 0,33л.

-Категорія «БЕЗАЛКОГОЛЬНІ НАПОЇ» (5 новинок): «Живчик Смарт Кола» (лінійка), «Квас Старокиївський Пшеничний» ПЕТ 1л, «Крафтові лимонади ЛЕМОНИССІМО» ПЕТ (три смаки).

-Категорія «МІНЕРАЛЬНА ВОДА» (6 новинок): «Оболонська плюс ментол» ПЕТ 1л; «Оболонська плюс ментол» ПЕТ 2л; «Живчик вода питна негазована» ПЕТ 0,5л; «Оболонська лайм-мата» ПЕТ 0,5; «Оболонська лайм-мата» ПЕТ 1л; «Оболонська лимон-апельсин» н/г ПЕТ 1л.

Більша половина новинок успішно пройшла ринковий етап тестування і увійшла врегулярний асортимент Групи, при цьому загальна ринкова частка новинок в основній категорії «ПИВО» склала у 2019 ~ 1,2% ринкової частки, що свідчить про комерційний успіх інновацій.

Корпорація «Оболонь» є третім серед пивоварів України. Вона складається з наступних структурних одиниць:

1) Головний завод у місті Києві (виробництво пива, безалкогольної продукції, мінеральної води, пивної дробини та ін.);

2) дочірні підприємства ТОВ «Пивоварня Зіберта», м. Фастів, Київська обл. (виробництво пива) та ДП ПрАТ «Оболонь Красилівське», м. Красилів, Хмельницька обл. (виробництво мінеральної води, слабоалкогольних та

безалкогольних напоїв);

3) підприємства з корпоративними правами ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», м. Охтирка, Сумська обл. (виробництво пива, безалкогольних напоїв, солоду), ПрАТ «Бершадський комбінат», м. Бершадь, Вінницька обл. (виробництво слабоалкогольних та безалкогольних напоїв), ПрАТ «Дятьківці», м. Коломия, Івано-Франківська обл. (виробництво снєків), С.П. ТОВ «Оболонь-Аурелія», Республіка Молдова (купівля-продаж пива та безалкогольної продукції), ПрАТ «Рокитнівський скляний завод», смт. Рокитне, Рівненська обл. (виробництво склотари).

4) відокремлені цехи: Завод у м. Олександрія, Кіровоградська обл. (виробництво безалкогольних та слабоалкогольних напоїв, переробка ПЕТ пляшки, виробництво бандажної стрічки), Солодовий завод у смт. Чемерівці, Хмельницька обл. (виробництво солоду).

Перспективи розвитку Групи формуються під впливом наступних цінностей:

- якість - орієнтація на випуск напоїв високих стандартів якості і безпеки;

- професіоналізм - злагоджена і майстерна робота працюючих;

- безпека - відповідальність за життя і здоров'я співробітників, споживачів;

- ефективність - значні результати роботи з дотриманням екологічної і промислової безпеки;

- командний дух - єдина «родина» однодумців, які розділяють спільні цінності.

Соціальна мета Групи- «Баланс економічних, соціальних та екологічних вигод через інтеграцію сталого розвитку в інтереси корпорації».

Стратегія корпорації «Оболонь» націлена на задоволення вимог та очікувань замовників і, за рахунок цього, на утримання позиції на ринку пива та безалкогольних напоїв в умовах економічної кризи в Україні при постійній увазі до високої якості продукції, збереження навколишнього середовища,

забезпечення гідних та безпечних умов праці, розвиток та професійне навчання персоналу. «Оболонь» впроваджує інноваційні та енергозберігаючі технології, що покращує екологічні характеристики виробництва, мінімізує шкідливі викиди у довкілля та забезпечує ощадливе використання ресурсів. На підприємствах групи впроваджена і сертифікована система управління безпекою та гігієною праці OHSAS 18001:2007.

2.2. Комплексний техніко-економічний аналіз діяльності ПрАТ «Оболонь»

Діяльність ПрАТ «Оболонь» передбачає виробництво продукції та її реалізацію з метою отримання прибутку. Техніко-економічні показники відображають обсяги надходження доходів від усіх видів діяльності підприємства та витрати, які здійснює підприємство з метою забезпечення своєї діяльності. Основні техніко-економічні показники ПрАТ «Оболонь» представлені в табл. 2.2.

Основним показником, який характеризує діяльність ПрАТ «Оболонь» є обсяги реалізації продукції в натуральному вираженні, аналіз динаміки, яких свідчить про успішний розвиток підприємства, оскільки протягом 2017-2019 років спостерігається їх стійка тенденція до зростання. Не менш важливим показником є обсяг чистого доходу від реалізації продукції, який зріс у 2018р. на 6,3% або на 301225 тис.грн., а у 2019р. на 7,6% або на 387384 тис.грн., що обумовлено збільшення обсягів реалізації продукції у натуральному вираженні. Виробництво та реалізація продукції ПрАТ «Оболонь», пов'язані зі здійснення витрат, основні з яких відображає собівартість реалізованої продукції. Як ми бачимо, показник собівартості у 2018р. зріс на 10,7%, але у 2019р. зменшився на 0,3% незважаючи на зростання обсягів реалізації продукції, що частково обумовлено стабілізацією та укріпленням національної валюти.

**Динаміка техніко-економічних показників діяльності ПрАТ
«Оболонь» за 2017-2019 роки**

Найменування показника	Значення по роках			Відхилення			
	2017р.	2018р.	2019р.	абсолютне, од.		відносне, %	
				2018/ 2017	2019/ 2018	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяги реалізації продукції, тис.дал.	47452	53447	66621	5995	13174	12,6	24,6
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	4777539	5078764	5466148	301225	387384	6,3	7,6
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	3878473	4292370	4277833	413897	-14537	10,7	-0,3
Валовий прибуток, тис.грн.	899066	786393	1188315	-112673	401922	-12,5	51,1
Інші операційні доходи, тис.грн.	88488	85301	62681	-3187	-22620	-3,6	-26,5
Адміністративні витрати, тис.грн.	296579	303955	337100	7376	33145	2,5	10,9
Витрати на збут, тис.грн.	612349	675489	661989	63140	-13500	10,3	-2,0
Інші операційні витрати, тис.грн.	29144	20451	32219	-8693	11768	-29,8	57,5
Інші фінансові доходи, тис.грн.	97691	4259	280	-93432	-3979	-95,6	-93,4
Інші доходи, тис.грн.	430848	6725	216198	-424123	209473	-98,4	3114,8
Фінансові витрати, тис.грн.	314744	275269	329215	-39475	53946	-12,5	19,6
Доходи від участі в капіталі, тис.грн.	0	90188	39058	90188	-51130	0,0	-56,7
Інші витрати, тис.грн.	42861	23505	1418	-19356	-22087	-45,2	-94,0
Чистий прибуток, тис.грн.	176580	-365420	257633	-542000	623053	-306,9	-170,5

Джерело: складено автором за даними підприємства

Динаміка чистого доходу від реалізації продукції ПрАТ «Оболонь» та її собівартості представлені на рис. 2.5.

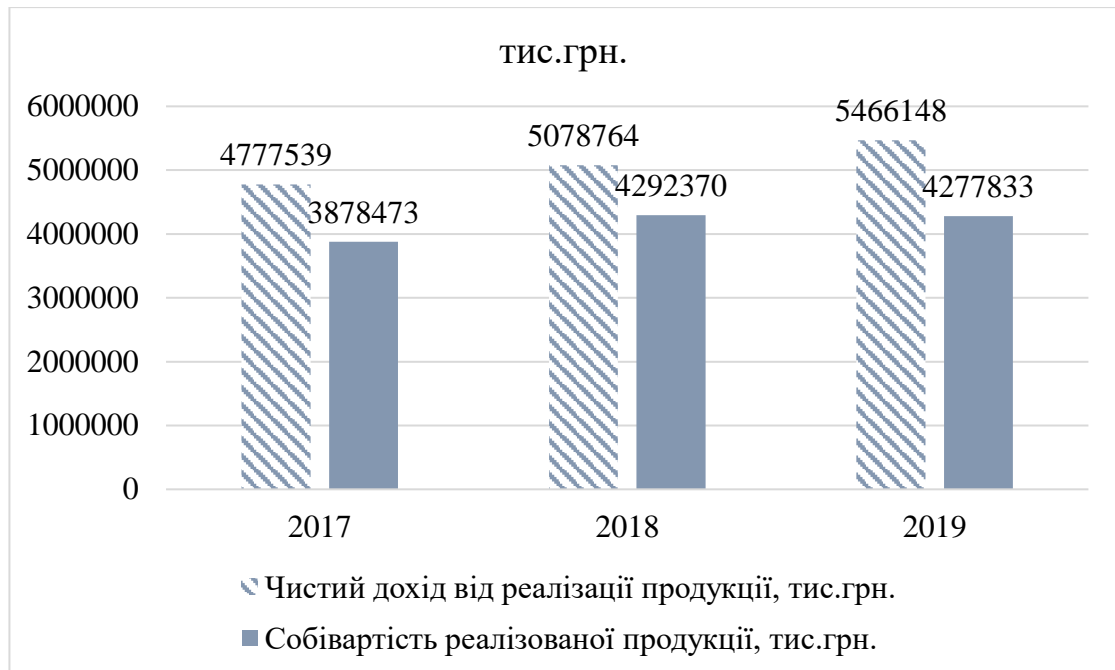

Рис. 2.5. Чистий дохід від реалізації продукції та собівартість реалізованої продукції ПрАТ «Оболонь»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Різниця між чистим доходом та собівартістю продукції відображає обсяг валового прибутку. Ефективність управління собівартістю продукції відображається на динаміці валового прибутку, який у 2018р. зменшився на 12,5% або на 112673 тис.грн., а у 2019р. зріс на 51,1% або на 112673 тис.грн.

Ще однією статтею доходів є інші операційні доходи, але їх обсяг протягом 2017-2019 років має стійку тенденцію до зменшення. В той же час, інші операційні витрати після суттєвого зменшення у 2018р. на 29,8%, у 2019р. зросли на 57,5%.

Адміністративні витрати ПрАТ «Оболонь» зростають щорічно в результаті зростання мінімального рівня заробітної плати, визначеної законодавством та інфляції. Витрати на збут після зростання у 2018р. на 10,3% у 2019р. зменшились на 2,0%, що обумовлено оптимізацією витрат на збут.

Протягом 2017-2019 років спостерігається значне зменшення інших фінансових доходів, які у 2019 році становили 280 тис.грн. Обсяги інших доходів ПрАТ «Оболонь» значно коливаються із року в рік.

Фінансові витрати ПрАТ «Оболонь» включають витрати на сплату відсотків за користування кредитними коштами. Обсяг фінансових витрат після зменшення у 2018р. на 12,5%, у 2019р. зріс на 19,6%. Доходи від участі в капіталі у 2018р. становили 90188 тис.грн, але у 2019р. зменшились на 56,7%. Позитивним можна вважати стрімке зменшення інших витрат, що може позитивно позначитись на фінансових результатах діяльності ПрАТ «Оболонь».

Загальну ефективність діяльності ПрАТ «Оболонь» характеризує динаміка чистого прибутку.

Аналіз табл. 2.2 показує, що прибутковість діяльності змінюється збитками. У 2017р. обсяг чистого прибутку становив 176580 тис.грн., але у 2018р. підприємство отримало збиток у розмірі 365420 тис.грн., підвищення ефективності управління витратами у 2019р. сприяло отриманню чистого прибутку в розмірі 257633 тис.грн.

Отже, на основі аналізу техніко-економічних показників діяльності ПрАТ «Оболонь» можна зазначити, що підприємство нарощує обсяги виробництва та реалізації продукції, але в той же час спостерігається зменшення інших статей доходів, більшість статей витрат має тенденцію до зростання. Прибутковість діяльності є непостійною, збитки змінюються прибутками, що потребує від підприємства більш ефективного управління витратами.

2.3. Оцінка фінансового стану ПрАТ «Оболонь»

Оцінка фінансового стану підприємства є необхідною умовою аналізу його платоспроможності, перспектив розвитку та попередження банкрутства та фінансової кризи.

Для більш детальної оцінки фінансового стану підприємства проаналізуємо майновий стан ПрАТ «Оболонь» в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка балансу ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки, тис.грн.

Найменування статей	Значення по роках			Відхилення:			
				абсолютне, тис.грн.		відносне, %	
	2017р.	2018р.	2019р.	2018	2019	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Актив							
I Необоротні активи	5216689	5004205	4693164	-212484	-311041	-4,1	-6,2
Нематеріальні активи	8337	6857	6026	-1480	-831	-17,8	-12,1
Незавершені капітальні інвестиції	48455	20201	18141	-28254	-2060	-58,3	-10,2
Основні засоби	5141361	4867736	4611402	-273625	-256334	-5,3	-5,3
Довгострокові фінансові інвестиції	18522	109397	57581	90875	-51816	490,6	-47,4
II Оборотні активи	1664771	1105944	1163932	-558827	57988	-33,6	5,2
Запаси	750563	719638	753270	-30925	33632	-4,1	4,7
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	297870	203818	260966	-94052	57148	-31,6	28,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками	122746	125056	95630	2310	-29426	1,9	-23,5
Інша поточна дебіторська заборгованість	430965	9897	18911	-421068	9014	-97,7	91,1
Грошові кошти та їх еквіваленти	46172	16876	16228	-29296	-648	-63,4	-3,8
Інші оборотні активи	16455	30659	18927	14204	-11732	86,3	-38,3
Пасив							
I. Власний капітал	2495482	2082548	2336100	-412934	253552	-16,5	12,2
Зареєстрований капітал	73144	73144	73144	0	0	0	0,0

Продовж. табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-518048	-746302	-329248	-228254	417054	44,1	-55,9
II Довгострокові зобов'язання і забезпечення	2786127	1297478	867166	-1488649	-430312	-53,4	-33,2
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1599854	2730123	2653830	1130269	-76293	70,6	-2,8
Короткострокові кредити банків	417962	1419600	1395479	1001638	-24121	239,6	-1,7
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	830232	1021281	909794	191049	-111487	23	-10,9
Поточні зобов'язання за розрахунками	266173	219438	386250	-46735	166812	-17,6	76,0
Інші поточні зобов'язання	85487	69804	44462	-15683	-25342	-18,3	-36,3
Баланс	6881460	6110149	5857096	-771311	-253053	-11,2	-4,1

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналізуючи табл. 2.3 можна сказати, що протягом 2018-2019р. відбулося зменшення суми необоротних активів ПрАТ «Оболонь» у 2018р. на 4,1%, а у 2019р. на 6,2% за рахунок зменшення всіх статей необоротних активів, крім суми довгострокових фінансових інвестицій, сума яких у 2018р. зросла на 490,6%. Слід відмітити стрімке зменшення основних засобів ПрАТ «Оболонь» протягом 2017-2019 років, що негативно позначається на обсягу виробничих потужностей підприємства.

Стійке зменшення нематеріальних активів негативно характеризує інноваційну діяльність підприємства, оскільки нематеріальні активи, які включають, патенти, ліцензії, програмне забезпечення є важливою складовою забезпечення конкурентоспроможності підприємства в сучасних

умовах господарювання.

Обсяг оборотних активів ПрАТ «Оболонь» після значного зменшення у 2018р. (на 33,6%) у 2019р. зросли на 5,2%. Запаси ПрАТ «Оболонь» після зменшення у 2018р. на 4,1%, у 2019р. зросли на 4,7%, що обумовлено зміною обсягів діяльності. Обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги суттєво коливається протягом 2018-2019 років, після зменшення у 2018р. на 33,6%, вона зросла у 2019р. на 28%. Обсяги дебіторської заборгованості за розрахунками у 2018р. зросли на 1,8%, а у 2019р. зменшились на 23,5%. Інша поточна дебіторська заборгованість ПрАТ «Оболонь» після значного зменшення у 2018р. на 97,7%, у 2019р. зросла на 91,1%. Таким чином, управління дебіторською заборгованістю потребує удосконалення.

Негативною динамікою є постійне зменшення грошових коштів та їх еквівалентів, що негативно позначається на ліквідності балансу. Грошові кошти зменшились у 2018р. на 63,4%, а у 2019р. на 3,8%. Обсяг інших оборотних активів ПрАТ «Оболонь» також суттєво коливається протягом 2017-2019 років.

Динаміку необоротних та оборотних активів ПрАТ «Оболонь» представимо на рис. 2.6.

Отже, на основі аналізу активів ПрАТ «Оболонь» можна сказати, що сума необоротних активів значно перевищує суму оборотних, зазначені статті активів зменшуються, що є свідчить про нестабільність підприємства протягом аналізованого періоду.

Власний капітал ПрАТ «Оболонь» після зменшення у 2018р. на 16,5%, у 2019р. зріс на 12,2%. Динаміка власного капіталу обумовлена ефективністю діяльності підприємства, що впливає на розмір нерозподіленого прибутку. Слід зазначити, що обсяг нерозподіленого збитку обумовлений низькою ефективністю діяльності підприємства у попередні роки, отримання підприємством прибутку у 2019р. позитивно позначилось на обсязі власного капіталу.

Рис. 2.6. Необоротні та оборотні активи ПрАТ «Оболонь»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Обсяг довгострокових зобов'язань та забезпечень ПрАТ «Оболонь» має стійку тенденцію до зменшення, що свідчить про зменшення залежності підприємства від довгострокових залучених ресурсів.

Поточні зобов'язання та забезпечення ПрАТ «Оболонь» після значного зростання у 2018р. на 70,6%, у 2019р. зменшились лише на 2,8%. Слід зазначити, що у 2018р. підприємство значно збільшило обсяги короткострокових кредитів банків (на 239,6%), а у 2019р. зменшило їх обсяг на 1,7%.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги ПрАТ «Оболонь» у 2018р. зростає на 23%, але у 2019р. зменшилась на 10,9%, але слід відмітити суттєве зростання поточних зобов'язань за розрахунками у 2019р. на 76%.

Інші поточні зобов'язання ПрАТ «Оболонь» мають стійку тенденцію до зменшення протягом аналізованого періоду.

Представимо динаміку основних статей пасивів ПрАТ «Оболонь» на рис. 2.7.

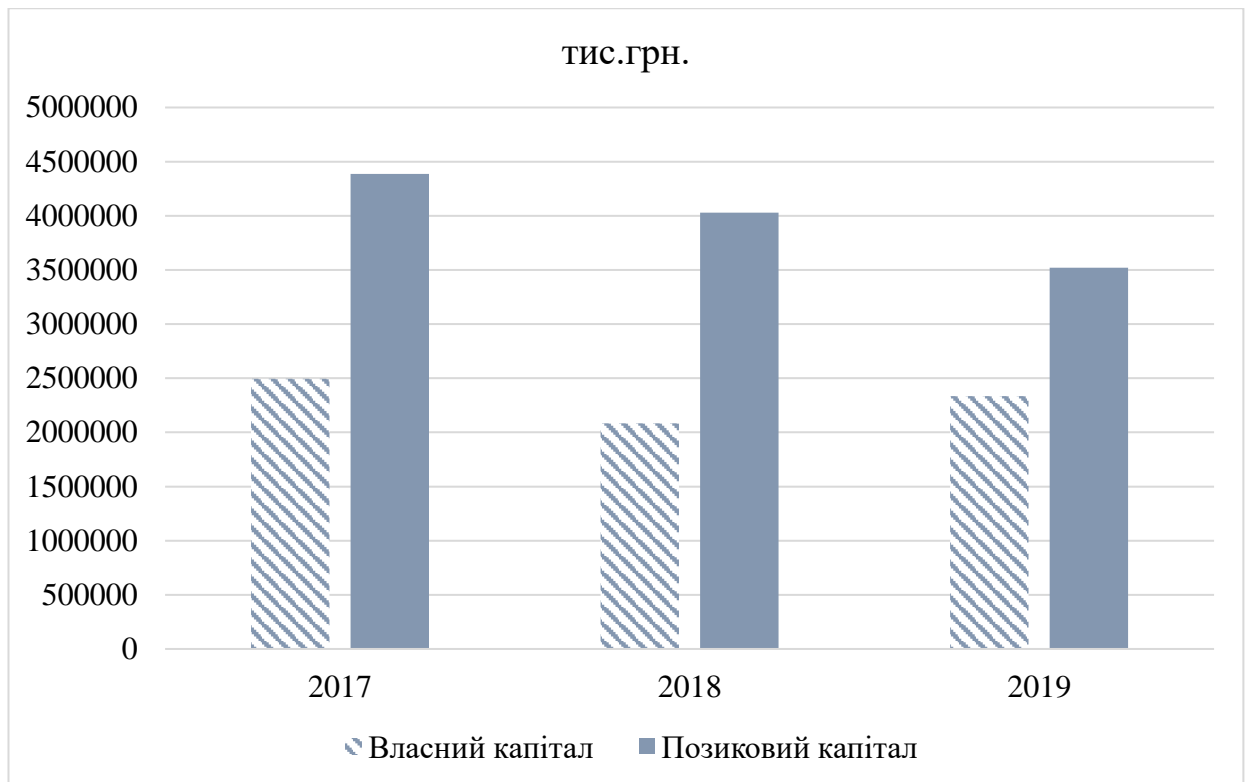

Рис. 2.7. Власний та позиковий капітал ПрАТ «Оболонь»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз рис. 2.7 свідчить про перевищення позикового капіталу над власним, тобто ПрАТ «Оболонь» фінансує господарську діяльність переважно за рахунок залучених коштів, але обсяг залучених коштів має стійку тенденцію до зменшення.

Динаміка загальної суми майна ПрАТ «Оболонь» представлена на рис.2.8.

Загальна сума майна ПрАТ «Оболонь» в 2018р. зменшилась на 11,2%, а в 2019р. зменшилась на 4,1% тобто підприємство поступово зменшує обсяг майна, що є негативним показником, оскільки може свідчити про зменшення обсягів діяльності підприємства в наступні роки.

Таким чином, аналіз динаміки активів та пасивів ПрАТ «Оболонь» показав, що підприємство не вкладає фінансування в свій розвиток, значною є залежність від позикових коштів.

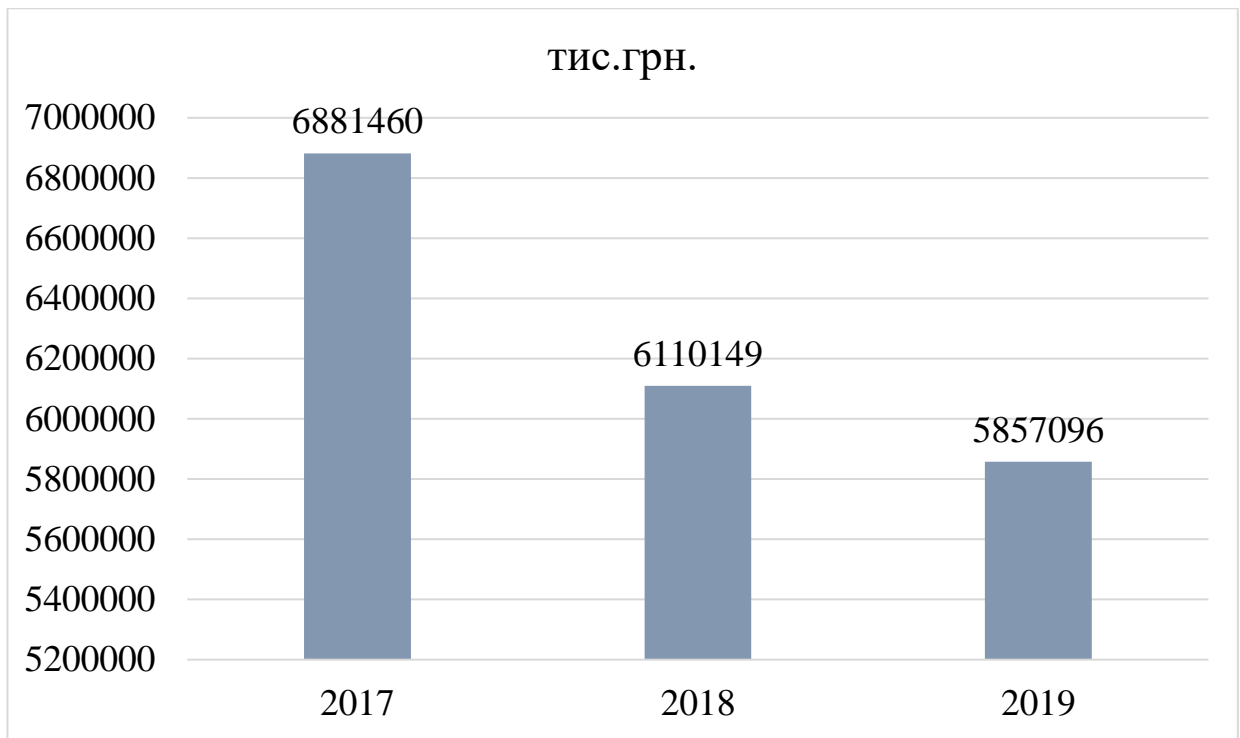

Рис. 2.8. Загальна сума майна ПрАТ «Оболонь»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Для оцінки фінансового стану ПрАТ «Оболонь» доцільно проаналізувати коефіцієнти фінансової стійкості.

До показників фінансової стійкості відносяться наступні показники:

- Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами;
- Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами
- Коефіцієнт маневреності ВК
- Коефіцієнт мобільності
- Індекс постійного активу
- Коефіцієнт фінансової стабільності
- Коефіцієнт фінансової незалежності
- Коефіцієнт фінансової залежності
- Коефіцієнт фінансового ризику
- Коефіцієнт фінансової стійкості

Динаміку показників фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» представимо в табл. 2.4.

Динаміка показників фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки

Найменування показника	Нормативне значення	Значення по роках			Абсолютне відхилення	
		2017р.	2018р.	2019р.	2018	2019
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	$\geq 0,1$	-1,63	-2,64	-2,03	-1,01	0,61
Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами	0,5-0,8	-3,63	-4,06	-3,13	-0,43	0,93
Коефіцієнт маневреності ВК	0,3-0,5	-1,09	-1,40	-1,01	-0,31	0,39
Коефіцієнт мобільності	Збільшення	0,32	0,22	0,25	-0,1	0,03
Індекс постійного активу	$\geq 0,5$	2,09	2,40	2,01	0,31	-0,39
Коефіцієнт фінансової стабільності	Збільшення	0,57	0,52	0,66	-0,05	0,14
Коефіцієнт фінансової незалежності	$>0,5$	0,36	0,34	0,40	-0,02	0,06
Коефіцієнт фінансової залежності	$<0,5$	0,64	0,66	0,60	0,02	-0,06
Коефіцієнт фінансового ризику	≤ 2	1,76	1,93	1,51	0,17	-0,42
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,75-0,9	0,77	0,37	0,44	-0,4	0,07

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» свідчить про відсутність у підприємства власних оборотних коштів, оскільки коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами, коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами, коефіцієнт маневреності власних коштів мають негативні значення протягом 2017-2019 років.

Коефіцієнт мобільності після значного зменшення в 2018р. у 2019р. зріс до 0,25, але залишився значно менше значення 2017року. Індекс постійного активу має досить високе значення, але зменшується в динаміці, тобто необоротні активи в декілька разів перевищують власний капітал.

Коефіцієнт фінансової стабільності зростає в динаміці, що свідчить про зростання обсягів власного капіталу, також дану динаміку підтверджує коефіцієнт фінансової залежності. Слід зазначити, що на кінець 2019 року ПрАТ «Оболонь» лише на 40% фінансувало свою діяльність за рахунок власних коштів і на 60% за рахунок позикових, що не відповідає

нормативним значенням достатнього рівня фінансової стійкості.

Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» свідчить про низький рівень фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, відсутність власних оборотних коштів, низький рівень фінансування своєї діяльності за рахунок власних коштів, але у 2019р. спостерігається позитивна динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості.

Іншими показниками оцінки фінансового стану є показники ліквідності.

До показників ліквідності відносяться наступні коефіцієнти: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл}$) дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, скільки гривень поточних активів підприємства, припадає на 1 гривню поточних зобов'язань.

$$K_{пл} = OA/ПЗ, \quad (2.1)$$

де OA – оборотні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{шл}$) на відміну від попереднього враховує якість оборотних активів і є більш значимим показником ліквідності, тому що при його розрахунку враховуються найбільш ліквідні поточні активи (запаси не враховуються).

$$K_{шл} = (OA-З)/ПЗ, \quad (2.2)$$

де З – запаси.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{ал}$) показує, яка частина поточних (короткострокових) зобов'язань може бути погашена негайно.

$$K_{ал} = ГК/ПЗ, \quad (2.3)$$

де ГК – грошові кошти і їх еквіваленти.

Динаміку показників ліквідності ПрАТ «Оболонь» представимо в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка показників ліквідності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки

Найменування показника	Нормативне значення	Значення по роках			Абсолютне відхилення	
		2017р.	2018р.	2019р.	2018 від 2017	2019 від 2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,029	0,006	0,006	-0,023	0
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-2	0,57	0,14	0,15	-0,43	0,01
Коефіцієнт поточної ліквідності	1-2,5	1,04	0,41	0,44	-0,63	0,03

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Аналізуючи динаміку показників ліквідності ПрАТ «Оболонь» можна сказати, що їх динаміка є позитивною у 2019р., але коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає нормативному значенню протягом 2017-2019 років, що свідчить про неможливість підприємства негайно погасити частину своїх поточних зобов'язань, якщо виникне така необхідність. Коефіцієнти швидкої та поточної ліквідності зростають у 2019р., але лише коефіцієнт поточної ліквідності в 2017 р. відповідав нормативному значенням. Таким чином, підприємству необхідно вжити заходів щодо збільшення суми високоліквідних активів, оптимізувати запаси, оскільки рівень ліквідності є досить низьким.

Висновки до розділу 2

ПрАТ «Оболонь» - найбільший виробник напоїв в Україні. ПрАТ «Оболонь» здійснює виробництво пива, мінеральної води, прохолоджувальних та слабоалкогольних напоїв під різними брендами торгової марки «Оболонь».

На основі аналізу техніко-економічних показників діяльності ПрАТ «Оболонь» можна зазначити, що підприємство нарощує обсяги виробництва та реалізації продукції, але в той же час спостерігається зменшення інших статей доходів, більшість статей витрат має тенденцію до зростання. Прибутковість діяльності є непостійною, збитки змінюються прибутками, що потребує від підприємства більш ефективного управління витратами.

На основі аналізу активів ПрАТ «Оболонь» можна сказати, що сума необоротних активів значно перевищує суму оборотних, зазначені статті активів зменшуються, що є свідчить про нестабільність підприємства протягом аналізованого періоду.

Аналіз свідчить про перевищення позикового капіталу над власним, тобто ПрАТ «Оболонь» фінансує господарську діяльність переважно за рахунок залучених коштів, але обсяг залучених коштів має стійку тенденцію до зменшення.

Загальна сума майна ПрАТ «Оболонь» в 2018р. зменшилась на 11,2%, а в 2019р. зменшилась на 4,1% тобто підприємство поступово зменшує обсяг майна, що є негативним показником, оскільки може свідчити про зменшення обсягів діяльності підприємства в наступні роки.

Аналіз динаміки активів та пасивів ПрАТ «Оболонь» показав, що підприємство не вкладає фінансування в свій розвиток, значною є залежність від позикових коштів.

Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» свідчить про низький рівень фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, відсутність власних оборотних коштів, низький рівень фінансування своєї діяльності за рахунок власних коштів, але у 2019р. спостерігається позитивна динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості.

Аналізуючи динаміку показників ліквідності ПрАТ «Оболонь» можна сказати, що їх динаміка є позитивною у 2019р., але коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає нормативному значенню протягом 2017-2019 років, що свідчить про неможливість підприємства негайно погасити частину своїх

поточних зобов'язань, якщо виникне така необхідність. Коефіцієнти швидкої та поточної ліквідності зростають у 2019р., але лише коефіцієнт поточної ліквідності в 2017 р. відповідав нормативному значенням. Таким чином, підприємству необхідно вжити заходів щодо збільшення суми високоліквідних активів, оптимізувати запаси, оскільки рівень ліквідності є досить низьким.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ОБОЛОНЬ»

3.1. Оцінка показників ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь»

Однією з основних цілей ПрАТ «Оболонь» як і будь-якого підприємства є отримання прибутку та підвищення ефективності діяльності. Основним показником ефективності господарської діяльності підприємства в цілому є отримання підприємством чистого прибутку.

Динаміка чистого прибутку ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки представлена на рис. 3.1.

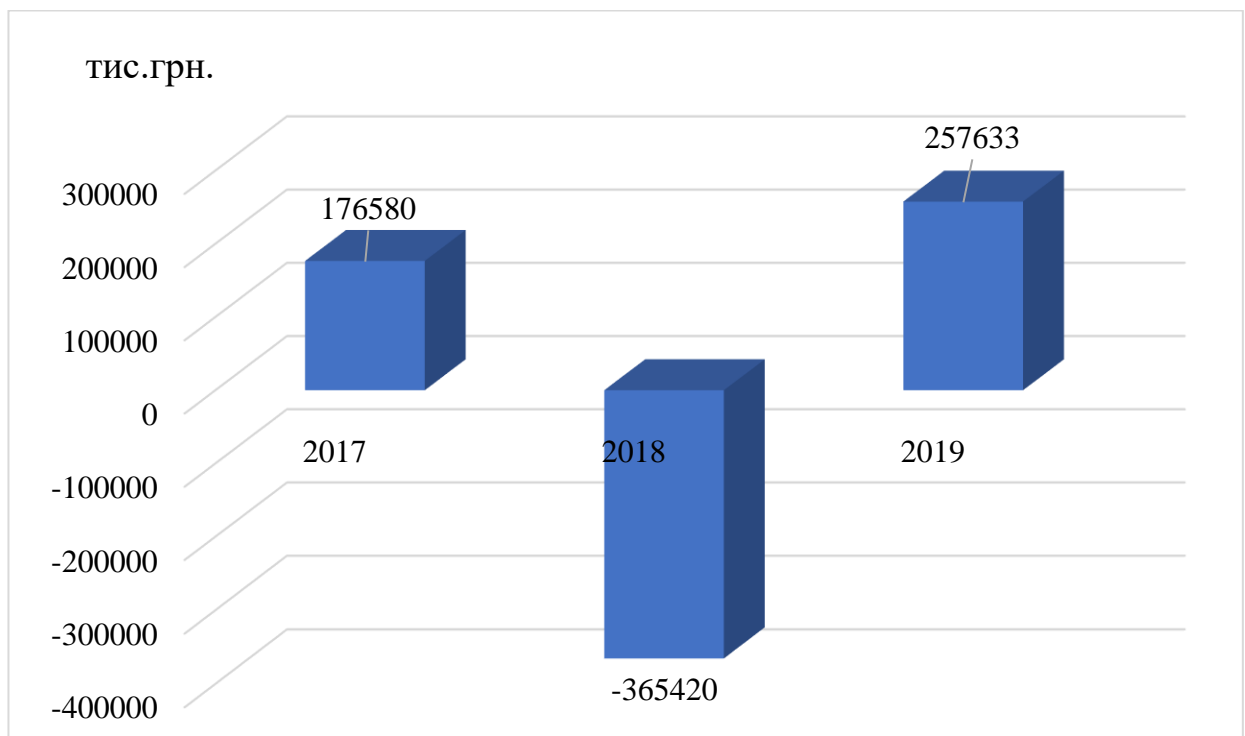

Рис. 3.1. Динаміка чистого прибутку ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

Відповідно до рис. 3.1 прибутковість діяльності ПрАТ «Оболонь» є прибутковою протягом 2017-2019 років. Сума чистого прибутку ПрАТ «Оболонь» у 2017 році становила 176580 тис.грн, в 2018р. діяльність підприємства була збитковою, покращення діяльності у 2019 році сприяло

отриманню чистого прибутку в сумі 257633 тис.грн., що є позитивним показником за умов зростання чистого доходу від реалізації продукції. На загальний приріст доходів у 2019 році в основному вплинули дохід від продажу пива, що збільшився на 11,0% та дохід від продажу слабоалкогольних напоїв, що збільшився на 98,4%.

Основним джерелом доходів підприємства є здійснення діяльності, яка є основною. Для ПрАТ «Оболонь» основним видом діяльності є виробництво пива, слабоалкогольних та безалкогольних напоїв.

Для оцінки рентабельності операційної діяльності ПрАТ «Оболонь» проаналізуємо динаміку фінансового результату від операційної діяльності на рис. 3.2.

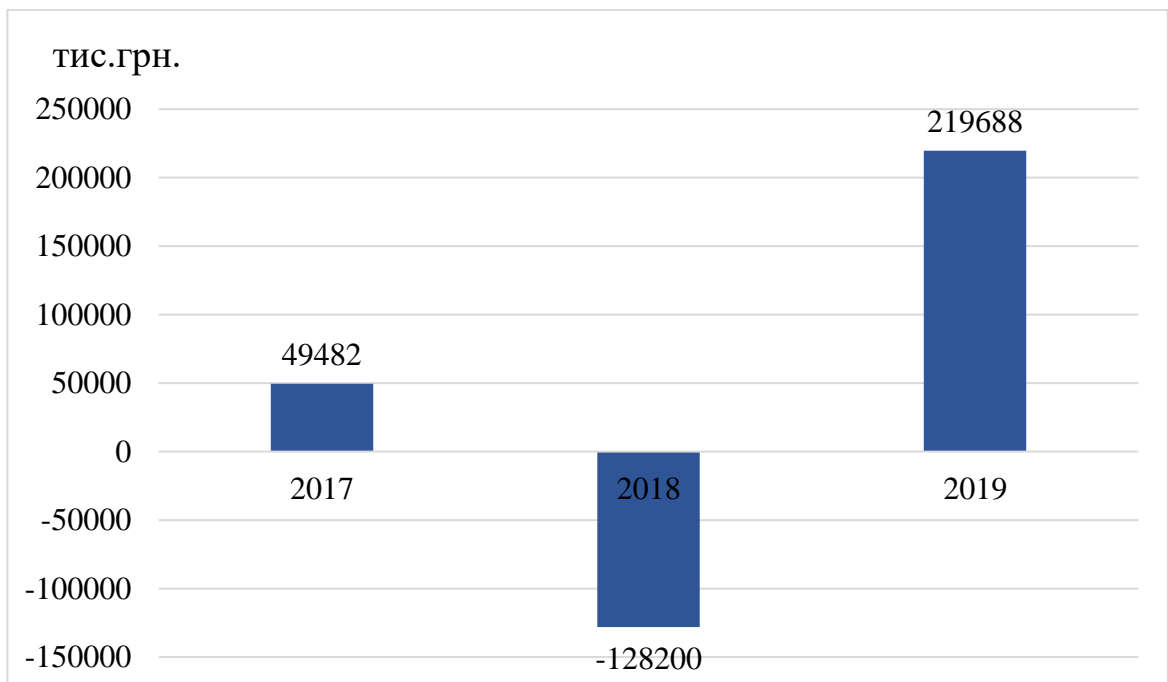

Рис. 3.2. Динаміка фінансового результату від операційної діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

Відповідно до рис. 3.2 можна зробити висновок, що ефективність операційної діяльності ПрАТ «Оболонь» є непостійною, оскільки у 2018 році підприємство отримало операційний збиток, але у 2019 році операційна діяльність підприємства була прибутковою, що свідчить про оптимізацію

операційних витрат підприємством.

Про ефективність управління собівартістю продукції свідчить динаміка валового прибутку підприємства (рис. 3.3).

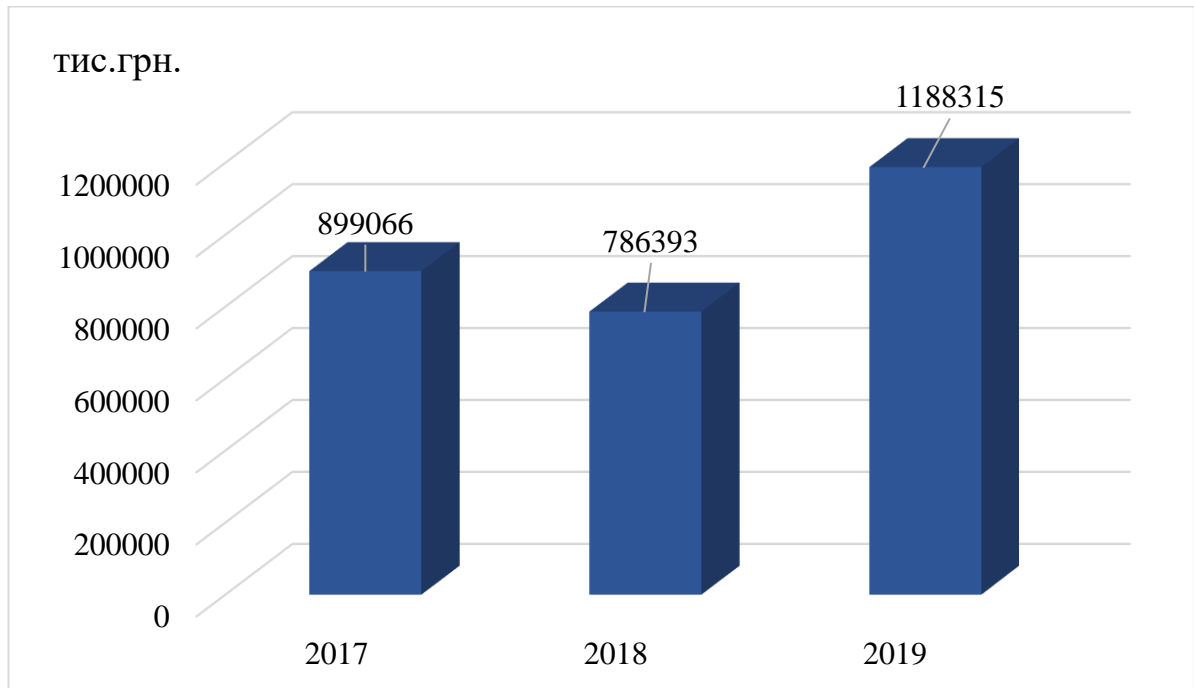

Рис. 3.3. Динаміка валового прибутку ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

Аналіз рис. 3.3 показує, що ефективність управління собівартістю виробленої продукції ПрАТ «Оболонь» зростає у 2019 році, оскільки за умов зростання виручки від реалізації продукції, відбувається зростання валового прибутку, тобто собівартість продукції дещо меншими темпами ніж чистий дохід від реалізації продукції.

На основі аналізу динаміки показників прибутковості ПрАТ «Оболонь» можна зробити висновок, що протягом 2017-2019 років спостерігається зменшення прибутку як від операційної діяльності підприємства так і господарської діяльності в цілому.

Завдяки значному покращенню фінансових результатів у четвертому кварталі та за весь 2019 рік, ПрАТ «Оболонь» виконало основні фінансові показники.

Продажі та прибуток у 2019 році продовжили зростання (включаючи четвертий квартал всупереч очікуваного сезонного спаду), причому як і вартість продажу, зокрема маржа, так і показник ЕВІТДА показали значне поліпшення порівняно з попереднім роком (рис. 3.4).

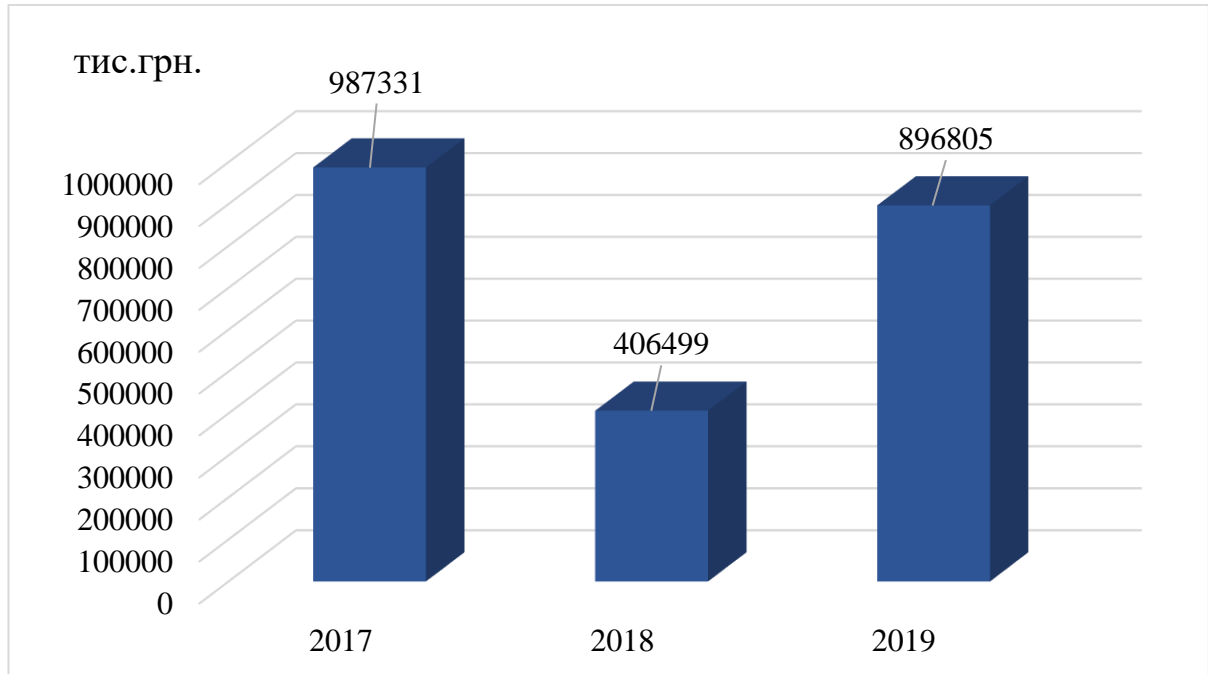

Рис. 3.4. Динаміка показника ЕВІТДА ПрАТ «Оболонь» у 2017-2019 роках

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

Незважаючи на те, що фізичний обсяг продаж не показав покращення порівняно з попереднім роком, відображаючи загальний тренд, обсяг утримувався на рівні попереднього року, при цьому, досягнувши значно вищих цін, дав значно вищу маржу та значно вищий показник ЕВІТДА замість вищої частки ринку.

За 2019 рік показник ЕВІТДА склав 896,8 млн. грн., що суттєво покращило ключові фінансові показники ПрАТ «Оболонь»: показник відношення боргу до ЕВІТДА склав 2,5, при плановому рівні 3,0. Це, в свою чергу, закладає основу для більш позитивної та досяжної цілі ЕВІТДА.

Такі результати були досягнуті завдяки стабільному росту середніх цін та націнок у поєднанні з обмеженнями витрат, а також позитивно сприяло

зменшення деяких матеріальних витрат, пов'язаних із валютним курсом. Незважаючи на те, що середні ціни на одиницю пива в національній валюті з року в рік зростали приблизно на 15%, зростання вартості в середньому склало лише близько 4% р поступовим підвищенням валової маржі до 21,7% за 2019 рік проти 15,5% за попередній рік.

Більш детальний аналіз ефективності діяльності підприємства здійснюється за допомогою показників рентабельності.

Динаміку показників рентабельності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки представимо в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки, %

Найменування показника	Значення по роках			Відхилення абсолютне	
	2017р.	2018р.	2019р.	2018	2019
Рентабельність активів	2,6	-6,0	4,4	-8,6	10,4
Рентабельність власного капіталу	7,1	-17,5	11,0	-24,6	28,5
Рентабельність позикового капіталу	4,0	-9,1	7,3	-13,1	16,4
Рентабельність оборотного капіталу	10,6	-33,0	22,1	-43,6	55,1
Рентабельність виробничих засобів	3,4	-7,5	5,6	-10,9	13,1
Рентабельність продукції за валовим прибутком	18,8	15,5	21,7	-3,3	6,2
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	1,0	-2,5	4,0	-3,5	6,5
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	3,7	-7,2	4,7	-10,9	11,9
Рентабельність матеріальних витрат	6,0	-11,2	8,2	-17,2	19,4
Рентабельність трудових витрат	39,4	-69,1	41,1	-108,5	110,2

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

Отже, збитковість діяльності ПрАТ «Оболонь» у 2018р. призвела до негативних показників рентабельності, тому порівнюємо показники рентабельності у 2017р. та 2019р., що дозволить дослідити динаміку ефективності діяльності. Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Оболонь» показав, що ефективність використання активів має тенденцію до зростання у 2019р. порівняно з 2017 роком, оскільки показник рентабельності активів зріс

на кінець 2019 року з 2,6% до 4,4%.

Ефективність рентабельності власного капіталу ПрАТ «Оболонь» є досить високою і має тенденцію до зростання у 2019р. в порівнянні з 2017р, що обумовлено зростанням чистого прибутку більшими темпами ніж власного капіталу. Рентабельність позикового капіталу є меншою за рентабельність власного капіталу, що обумовлено значними обсягами фінансування діяльності підприємства за рахунок позикового капіталу, але у 2019р. зростає на 3,3%, що свідчить про зростання як позикового так і власного капіталу.

Рентабельність виробничих засобів ПрАТ «Оболонь» має досить низьке значення, але також зростає у 2019р. з 3,4% до 5,6%.

Показники рентабельності продукції ПрАТ «Оболонь» представлені на рис.3.5.

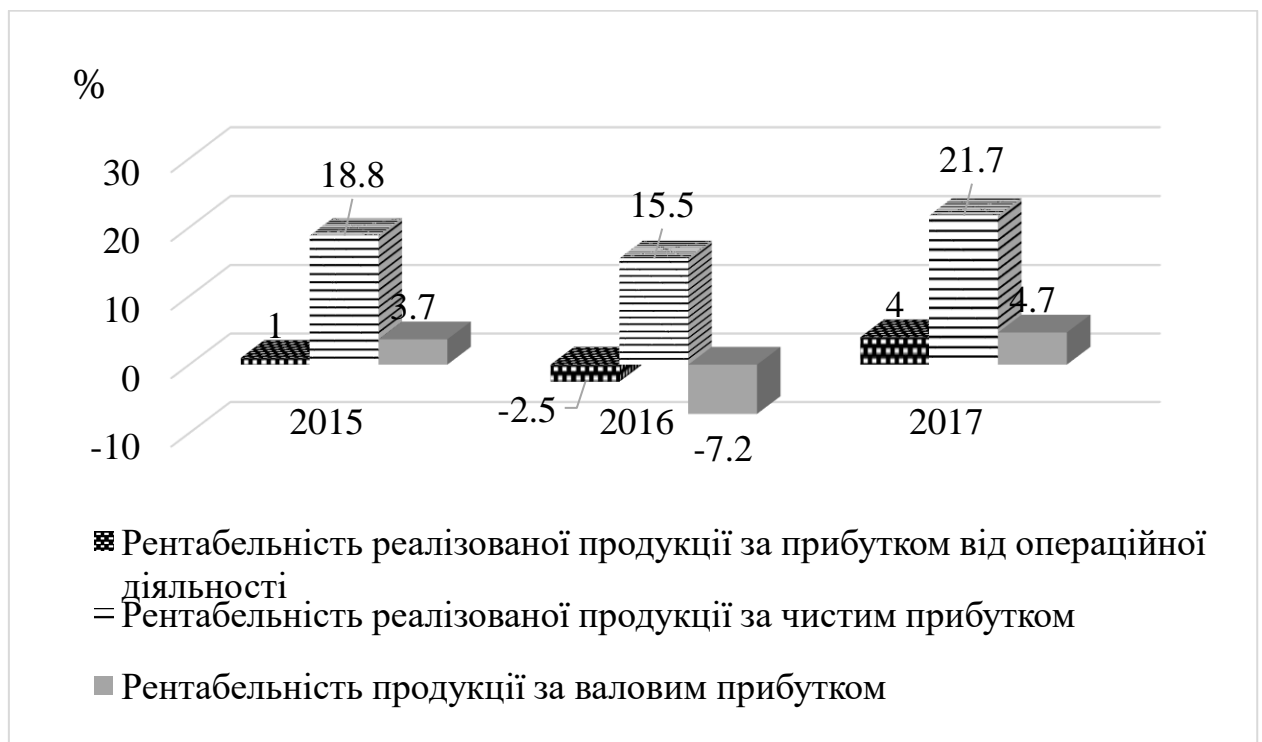

Рис. 3.5. Динаміка показників рентабельності продукції ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

Аналіз показників рентабельності продукції ПрАТ «Оболонь» показав, що рентабельність реалізованої продукції за валовим прибутком мала

позитивне значення протягом 2017-2019 років та зросла з 18,8 до 21,7%. Рівень рентабельності продукції за прибутком від операційної діяльності мав досить низьке значення, але у 2019 році зріс на 3% у порівнянні з 2017рі становив 4%, що пов'язано зі зростанням фінансового результату від операційної діяльності за рахунок оптимізації операційних витрат підприємства.

Рентабельність реалізованої продукції ПрАТ «Оболонь» за чистим прибутком має середнє значення по галузі і перевищує рентабельність продукції за операційним прибутком за рахунок наявності інших доходів, що дозволило підвищити рівень чистого прибутку у 2019 році.

Рентабельність матеріальних витрат ПрАТ «Оболонь» показує рівень чистого прибутку на одиницю матеріальних витрат. Даний показник має невисоке значення, але зростає в динаміці, що свідчить про високий рівень матеріальних витрат.

Рентабельність трудових витрат ПрАТ «Оболонь» показує рівень чистого прибутку на одиницю трудових витрат (фонду оплати праці). Даний показник має високе значення та зростає в динаміці, що свідчить про невисокий рівень трудових витрат.

Таким чином, аналіз показників рентабельності ПрАТ «Оболонь» показав, що підприємство досить успішно функціонує на ринку, його діяльність є прибутковою, показники рентабельності мають досить високі значення, але спостерігається відсутність стабільності в забезпеченні ефективності управління підприємством, оскільки у 2018р. діяльність підприємства була збитковою.

Для оцінки економічного механізму підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» проаналізуємо ефективність використання основних засобів, матеріальних та трудових ресурсів.

Проаналізуємо основні показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Оболонь» в табл. 3.2.

**Показники ефективності використання основних засобів ПрАТ
«Оболонь» за 2017-2019 роки**

Показник	Значення по роках			Абсолютне відхилення	
	2017р.	2018р.	2019р.	2018р.	2019р.
Віддача основних засобів, грн./грн.	0,93	1,04	1,19	0,11	0,15
Місткість основних засобів, грн./грн.	1,08	0,96	0,84	-0,12	-0,1
Забезпеченість праці основними засобами, тис.грн./чол.	1975,9	1957,3	1874,6	-18,6	-82,7
Рівень зносу основних засобів, %	56,6	59,2	61,6	2,6	2,4

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

Аналіз табл. 3.2 свідчить про підвищення показників ефективності використання основних засобів ПрАТ «Оболонь» протягом 2017-2019 років, але спостерігається зменшення рівня забезпеченості праці основними засобами та зростання рівня зносу основних засобів, що свідчить про необхідність оновлення виробничих засобів підприємства з метою забезпечення належного рівня конкурентоспроможності на ринку щодо собівартості та якості продукції.

Важливою складовою ефективності діяльності підприємства є трудові ресурси. Проаналізуємо ефективність використання трудових ресурсів ПрАТ «Оболонь» в табл. 3.3.

Відповідно до табл. 3.3, можна зазначити, що чисельність працівників ПрАТ «Оболонь» має стійку тенденцію до зменшення, що сприяє зростанню середньорічного виробництва на одного працівника на фоні збільшення чистого доходу від реалізації продукції. Слід зазначити, що середньомісячна заробітна плата зростає значно більшими темпами ніж продуктивність, що потребує удосконалення системи управління трудовим потенціалом підприємства. Рівень чистого прибутку на одного працівника ПрАТ «Оболонь» у 2019р. зріс на 36,9 тис.грн./особу у порівнянні з 2017р., що обумовлено зменшенням чисельності працівників та зростанням обсягу чистого прибутку. Плинність кадрів на підприємствах ПрАТ «Оболонь»

пов'язана з відтоком кваліфікованих співробітників у компанії чи галузі з більш високим рівнем заробітної плати (наприклад, теплоенергетика), а також трудовою міграцією за кордон.

Таблиця 3.3

**Показники ефективності використання трудових ресурсів
ПрАТ«Оболонь» у 2017-2019 роках**

Найменування показника	Значення по роках			Темп приросту, %	
	2017р.	2018р.	2019р.	2018/ 2017	2019/ 2018
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	4777539	5078764	5466148	6,3	7,6
Чисельність працівників, осіб	2602	2487	2460	-4,4	-1,1
С/річне виробництво на 1 працівника, тис.грн.	1836	2042	2222	11,2	8,8
Середньомісячна заробітна плата, грн.	14353	17731	21229	23,5	19,7
Рівень прибутку на одного працівника, тис.грн./особу	67,9	-146,9	104,7	-	-
Коефіцієнт плинності	0,14	0,17	0,19	24,1	11,8

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

Проаналізуємо показники ефективності використання матеріальних ресурсів ПрАТ «Оболонь» в табл. 3.4.

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів ПрАТ «Оболонь» дозволяє зробити висновок, що обсяг матеріальних витрат після зростання у 2018р. на 10,4% у 2019р. зменшився на 3,4%, що обумовлено зміною вартості сировини, що позитивно позначається на динаміці показника матеріаловіддачі, який протягом 2017-2019 років зріс з 1,61 грн. до 1,73грн., відповідно показник матеріалоемності мав тенденцію до зменшення. Питома вага матеріальних витрат у загальній собівартості реалізованої продукції має стійку тенденцію до зменшення, що свідчить про значені темпи зростання інших статей собівартості продукції.

**Показники ефективності використання матеріальних ресурсів ПрАТ
«Оболонь» у 2017-2019 роках**

Найменування показника	Значення по роках			Темп приросту, %	
	2017р.	2018р.	2019р.	2018/ 2017	2019/ 2018
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	4777539	5078764	5466148	6,3	7,6
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	4292370	4277833	3878473	10,7	-0,3
Матеріальні витрати, тис.грн.	2960495	3267238	3157057	10,4	-3,4
Матеріаловіддача, грн.	1,61	1,55	1,73	-3,68	11,38
Матеріалоємність, грн.	0,62	0,64	0,58	3,82	-10,22
Питома вага матеріальних ресурсів у собівартості продукції, %	76,3	76,1	73,8	-0,28	-3,04

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

Отже, аналіз показників ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» показав, що в цілому підприємство збільшує обсяги прибутку, покращуються показники рентабельності, але в той же час спостерігається погіршення ефективності управління витратами, зменшується ефективність використання трудового потенціалу, основних засобів, спостерігається нестабільність в ефективності діяльності підприємства.

3.2. Виявлення проблем забезпечення ефективної діяльності ПрАТ «Оболонь»

Про ефективність господарської діяльності, а також про ефективність використання всіх видів ресурсів, свідчать показники ділової активності. Показники ділової активності показують розвиток підприємства в динаміці.

Стабільність фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки обумовлена значною мірою його діловою активністю, що

залежить від шпроти ринків збуту продукції, його ділової репутації, ступеня виконання плану за основними показниками господарської діяльності, рівня ефективності використання ресурсів і стабільності економічного зростання.

Важливим показником ефективності використання ресурсів підприємства є період операційного та фінансового циклу.

Операційний цикл характеризує час, протягом якого грошові кошти перебувають в формі запасів і дебіторської заборгованості.

Період операційного циклу (англомовний аналог - Operating Cycle) - показник ділової активності, який показує час трансформації запасів компанії в гроші. Таким чином, операційний цикл компанії є часом між покупкою запасів і отриманням грошей за продані товари або надані послуги (гроші отримані як від продажів, так і від погашення дебіторської заборгованості).

$$ОЦ = T_{об}^з + T_{об}^{дз} \quad (3.1)$$

$T_{об}^з$ – тривалість обігу запасів.

$T_{об}^{дз}$ – тривалість обігу дебіторської заборгованості.

Бажаним є зниження показника протягом періоду дослідження.

Період фінансового циклу (англомовний аналог - Cash Conversion Cycle, Net Trade Cycle) - це період, протягом якого власні оборотні кошти роблять один повний оборот. Показник розраховується як різниця між операційним циклом і середнім періодом погашення кредиторської заборгованості.

$$ФЦ = ОЦ - T_{об}^{кз} \quad (3.2)$$

де ОЦ – тривалість операційного циклу,

$T_{об}^{кз}$ – тривалість обігукредиторської заборгованості.

Сутність даного показника полягає в тому, що чим вище значення фінансового циклу, тим вище потреба підприємства в грошових коштах для придбання оборотних виробничих коштів.

Проаналізуємо показники ділової активності ПрАТ «Оболонь» в табл.

3.5.

Таблиця 3.5

Показники ділової активності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки

Найменування показника	Значення по роках			Відхилення			
	2017 р.	2018 р.	2019 р.	абсолютне		відносне, %	
				2018	2019	2018	2019
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	3	3,7	4,8	0,7	1,1	23,3	29,7
Термін оборотності оборотних коштів, днів	120	97	75	-23	-22	-19,2	-22,7
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	16,7	20,3	23,5	3,6	3,2	21,6	15,8
Термін оборотності дебіторської заборгованості, днів	22	18	15	-4	-3	-18,2	-16,7
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,3	4,6	4,4	0,3	-0,2	7,0	-4,3
Термін оборотності кредиторської заборгованості, днів	84	78	82	-6	4	-7,1	5,1
Коефіцієнт оборотності запасів	6,6	6,9	5,8	0,3	-1,1	4,5	-15,9
Термін оборотності запасів, днів	55	52	62	-3	10	-5,5	19,2
Коефіцієнт оборотності активів	0,72	0,78	0,91	0,06	0,13	8,3	16,7
Термін оборотності активів, днів	500	462	396	-38	-66	-7,6	-14,3
Операційний цикл, днів	77	70	77	-7	7	-9,1	10,0

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

Аналіз показників ділової активності ПрАТ «Оболонь» показав, що протягом 2017-2019 спостерігається стійке збільшення таких показників ділової активності, як коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності активів,

відповідно спостерігається термін оборотності зазначених видів ресурсів.

В той же час слід відмітити зменшення оборотності у 2019р. таких видів ресурсів, як кредиторська заборгованість та запаси, що свідчить про необхідність оптимізації використання зазначених ресурсів, оскільки надмірне накопичення запасів на складах може негативно позначитись на ефективності діяльності підприємства. Погіршення розрахунків з кредиторами може негативно позначитись на іміджі підприємства.

Динаміка операційного та фінансового циклу ПрАТ «Оболонь» представлена на рис. 3.6.

На відміну від періоду погашення дебіторської заборгованості, який повинен бути як найменше, кожне підприємство зацікавлено в тому, щоб періоду погашення кредиторської заборгованості був більше, при цьому якщо $\text{ФЦ} > 0$ - підприємство має потребу в грошових коштах, якщо $\text{ФЦ} < 0$ - це свідчить про те, підприємство має в розпорядженні «чужі» гроші.

Таким чином, фінансовий цикл ПрАТ «Оболонь» має від'ємне значення, тобто підприємство має в розпорядженні значну частину позикових коштів, про свідчив також аналіз балансу.

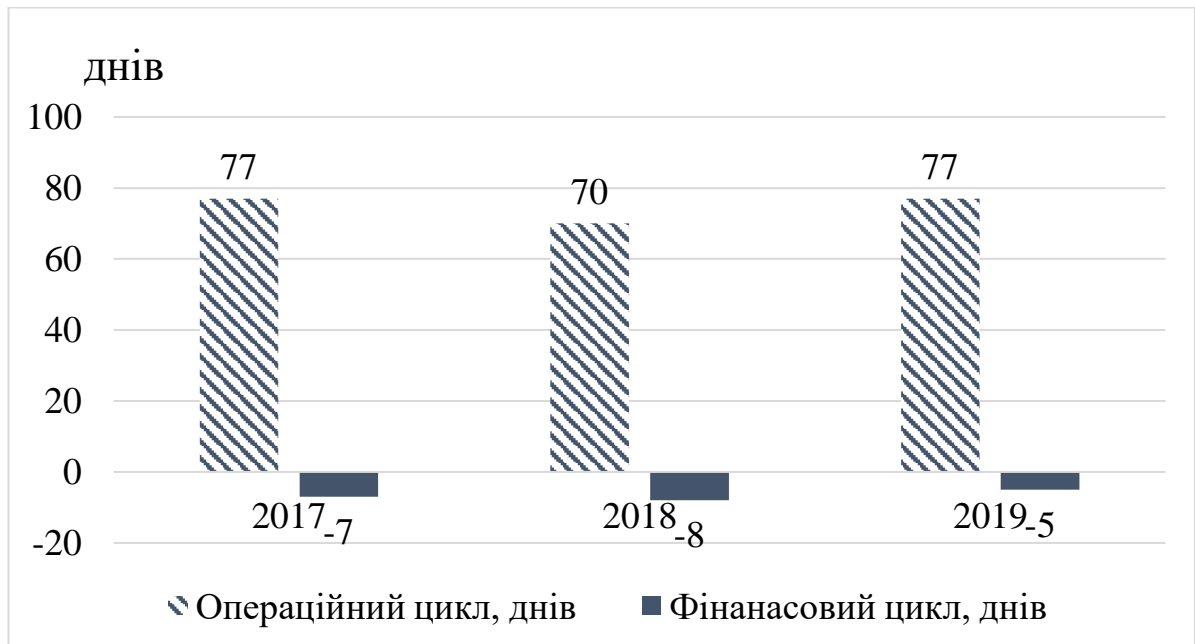

Рис. 3.6. Операційний та фінансовий цикл ПрАТ «Оболонь» у 2017-2019 роках

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

На діяльність ПрАТ «Оболонь» впливають ряд проблем, які є характерні для України в останні роки, зокрема:

- поглиблення економічної кризи, втрата контролю над частиною території на Сході країни, значне скорочення, а під час і втрата традиційних ринків збуту продукції;

- девальвація національної валюти, великі курсові різниці, зростання курсів іноземних валют (придбання обладнання, сировини, матеріалів за кордоном, розрахунки за кредитами);

- наявність нестабільної ситуації на ринку сировини; значне зростання вартості на основну сировину, допоміжні матеріали та енергоносії;

- суттєве зниження купівельної спроможності населення;

- відсутність льотного кредитування, ліквідація понад 70 банківських установ та велика кількість банків, що мають проблемний стан;

- нестабільність нормативно - правового поля;

- постійне посилення фіскального тиску, збільшення податкового навантаження, зростання адміністративного тиску, віднесення пива до алкогольних напоїв; значне збільшення ставок акцизного збору на пиво та слабоалкогольні напої, підвищення нормативів справляння плати за надра та використання підземних та поверхневих вод для підприємств, підвищення орендної плати за землю та земельного податка;

- висока конкуренція в галузі.

В цілому слід зазначити, що на ефективність діяльності ПрАТ «Оболонь» впливає ряд проблем внутрішнього характеру, до яких слід віднести:

- накопичення запасів готової продукції на складах підприємства, що потребує необхідності удосконалення управління збутовою діяльністю;

- значна залежність від позикового капіталу, оскільки забезпеченість власним капіталом складає лише 40%;

- низький рівень ліквідності негативно позначається на платоспроможності підприємства;

- нестабільність прибутковості діяльності підприємства;
- недостатня ефективність використання трудових ресурсів;
- значний знос основних засобів.

Таким чином, економічний механізм підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» потребує удосконалення щодо підвищення ефективності використання більшості видів ресурсів підприємства.

Висновки до розділу 3

На основі аналізу динаміки показників прибутковості ПрАТ «Оболонь» можна зробити висновок, що протягом 2017-2019 років спостерігається зменшення прибутку як від операційної діяльності підприємства так і господарської діяльності в цілому.

Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Оболонь» показав, що підприємство досить успішно функціонує на ринку, його діяльність є прибутковою, показники рентабельності мають досить високі значення, але спостерігається відсутність стабільності в забезпеченні ефективності управління ефективністю діяльності підприємства, оскільки у 2018р. діяльність підприємства була збитковою.

Аналіз показників ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» показав, що в цілому підприємство збільшує обсяги прибутку, покращуються показники рентабельності, але в той же час спостерігається погіршення ефективності управління витратами, зменшується ефективність використання трудового потенціалу, основних засобів, спостерігається нестабільність в ефективності діяльності підприємства.

В цілому слід зазначити, що на ефективність діяльності ПрАТ «Оболонь» впливає ряд проблем внутрішнього характеру, до яких слід віднести:

- накопичення запасів готової продукції на складах підприємства, що потребує необхідності удосконалення управління збутовою діяльністю;

- значна залежність від позикового капіталу, оскільки забезпеченість власним капіталом складає лише 40%;
- низький рівень ліквідності негативно позначається на платоспроможності підприємства;
- нестабільність прибутковості діяльності підприємства;
- недостатня ефективність використання трудових ресурсів;
- значний знос основних засобів.

РОЗДІЛ 4

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ОБОЛОНЬ»

4.1. Шляхи удосконалення економічного механізму підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь»

Дослідження економічного механізму підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» показало, що підприємству необхідно вжити заходів щодо збільшення обсягів реалізації продукції з метою удосконалення управління запасами.

Збільшення обсягів збуту продукції ПрАТ «Оболонь» потребує реалізації ряду маркетингових заходів, які включають проведення акцій, презентацій, оновлення зовнішнього вигляду пляшок та етикеток.

ПрАТ «Оболонь» доцільно впроваджувати інноваційні та енергозберігаючі технології, що покращуватиме екологічні характеристики виробництва, мінімізуватиме шкідливі викиди у довкілля та забезпечуватиме ощадливе використання ресурсів. На підприємствах групи доцільно впровадити сертифікувати систему управління безпекою та гігієною праці OHSAS 18001:2007. В ПрАТ «Оболонь» має постійно діяти програма контролю виробництва та покращення якості продукції.

Основними напрямками підвищення ефективності управління підприємством є збільшення грошових надходжень підприємства, оптимізація витрат та підвищення рівня прибутковості.

Проведені дослідження фінансових показників показали, що у 2019 році спостерігається зростання дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, а також значно зростає обсяг запасів.

Для визначення напрямків оптимізації діяльності ПрАТ «Оболонь» за допомогою фінансового левериджу розглянемо сутність поняття фінансового левериджу та вплив на ефективність діяльності підприємства його складових.

Фінансовий леверидж характеризує використання компаніями позикових коштів, що впливає на зміну коефіцієнта рентабельності власного капіталу. Іншими словами, фінансовий леверидж – це об'єктивний фактор, який виникає із появою позичених засобів у капіталі компанії, і дозволяє отримувати додатковий прибуток на власний капітал. Фінансовий леверидж – прояв можливості впливу на рівень прибутковості корпорації, що дозволяє цілеспрямовано управляти вартістю компанії. Показник, що відображає рівень додаткового прибутку на власний капітал при різній мірі використання позикових засобів, називається ефектом фінансового левериджу.

Також сутність фінансового важеля полягає в тому, щоб посилити вплив зміни прибутку на динаміку фінансової рентабельності, тобто у підвищенні еластичності фінансової рентабельності відносно прибутку. Фінансовий леверидж є механізмом, який характеризує використання компаніями позикових засобів, що впливає на зміну коефіцієнта рентабельності власного капіталу.

Ефект дії фінансового важеля проявляється в прирощенні рентабельності власного капіталу за рахунок використання запозиченого капіталу, незважаючи на його платність. Коли компанія бере у борг, вона зобов'язується сплачувати проценти і в майбутньому погасити суму боргу. Ці проценти вираховуються з оподаткованого прибутку і збільшують його величину для інвесторів. Однак чим більше боргів має компанія у структурі капіталу, тим вищий фінансовий ризик. Це означає, що, незалежно від рівня доходу від своїх операцій, компанія повинна сплачувати як основну суму боргу коли настає термін погашення, так і проценти за нього. Попри те, що борги забезпечують фінансовий леверидж, усе ж зростає ризик, що проценти за позики стануть дуже високими стосовно прибутків компанії.

Відношення власного капіталу до сукупних активів дає змогу регулювати частину залученого капіталу в формуванні структури капіталу компанії для зменшення ризику неплатоспроможності. Якщо в

період загального спаду економічної активності компанія згортає свою діяльність, знижуються її прибутки, що збільшує імовірність несплати процентів за позичковий капітал. На думку Верланова В.В., переваги фінансового левериджу треба зіставляти із фінансовим ризиком неплатоспроможності, який зростає. Настає момент, коли приріст витрат на проценти за позику перевищує «виграш» компанії від фінансового важеля. Отже, фінансовий леверидж - це «палиця з двома кінцями»: він вигідний у період економічного піднесення, але завдає збитків у період спаду економічної активності.

Показник, який відображає рівень отримання додаткового прибутку на власний капітал за рахунок різної частини використання позикових засобів, називається ефектом фінансового левериджу. Ефект фінансового левериджу, визначається за допомогою прирощення чистої рентабельності коштів, отриманих за рахунок використання кредиту. Цей показник визначається за формулою:

$$\text{ЕФЛ} = (1 - \text{СПр}) * (\text{КВРА} - \text{ВКр}) * (\text{ПК} / \text{ВК}), \quad (4.1)$$

де ЕФЛ – ефект фінансового левериджу, що полягає в прирості коефіцієнта рентабельності власного капіталу, %;

СПр – ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом;

КВРА – коефіцієнт валової рентабельності активів (відношення валового прибутку до середньої вартості активів), %;

ВКр – середній розмір відсотків за кредит, що сплачуються компаніям за використання позичкового капіталу, %;

ПК – середня сума використовуваного компаніям позичкового капіталу;

ВК – середня сума власного капіталу компанії.

У формулі можна виділити три основні складові:

1) податковий коректор фінансового левериджу (1-Спр), який показує в

якій мірі проявляється ефект фінансового левериджу у зв'язку з різним рівнем оподаткування прибутку.

2) диференціал фінансового левериджу (КВРА-ВКр), який характеризує різницю між коефіцієнтом валової рентабельності активів і середнім розміром відсотка за кредит.

3) коефіцієнт фінансового левериджу (ПК/ВК), який характеризує суму позичкового капіталу, використовуваного компаніям, з розрахунку на одиницю власного капіталу.

Податковий коректор (1-Спр) показує, як саме виявляється ЕФЛ у зв'язку з різним рівнем оподаткування прибутку. Не зважаючи на те, що даний показник практично не залежить від діяльності компанії (тому що ставка податку на прибуток встановлюється законодавством), компанія може вплинути на показник у таких випадках:

а) якщо за різними видами діяльності компанії встановлені диференційовані ставки оподаткування прибутку;

б) якщо за окремими видами діяльності компанія використовує податкові пільги щодо прибутку;

в) якщо окремі дочірні фірми компанії здійснюють свою діяльність у вільних економічних зонах своєї країни, де діє пільговий режим оподаткування прибутку;

г) якщо окремі дочірні фірми компанії здійснюють свою діяльність у державах з більш низьким рівнем оподаткування прибутку.

У цих випадках, впливаючи на галузеву або регіональну структуру виробництва (а відповідно і на склад прибутку за рівнем його оподаткування), можна, знизивши середню ставку оподаткування прибутку, підвищити вплив податкового коректора фінансового левериджу на його ефект.

Диференціал фінансового левериджу (КВРА-ВКр) характеризує різницю між коефіцієнтом валової рентабельності активів і середнім розміром відсотка за кредит. Саме ця складова показує, чи приносять

залучені кредити прибуток або збитки на власний капітал.

Додатковий прибуток виявлятиметься тільки у разі позитивного значення диференціала. Такий ефект виявлятиметься тільки в тому випадку, якщо рівень валового прибутку, що генерується активами компанії, перевищує середній розмір відсотка за використовуваний кредит. При негативному значенні диференціала фінансового левериджу використання компаніями позичкового капіталу дає негативний ефект, тобто спричиняє втрати. Це пов'язано з тим, що і коефіцієнт валової рентабельності активів (КВРА), і середня відсоткова ставка за кредит (ВКр) є відносними показниками. Перший показує скільки гривень валового прибутку генерує кожна гривня активів компанії. Другий - скільки гривень процентів виплачує компанія за кожен гривню позикових коштів у формі банківських кредитів. Якщо КВРА більше, ніж ВКр – кредити генерують прибуток на власний капітал; якщо КВРА менше, ніж ВКр – навпаки: використання кредитів приносять збитки на власний капітал. Чим вище позитивне значення диференціала фінансового левериджу, тим вище, за інших рівних умов, буде його ефект. У разі негативного значення диференціала залучені кредити, замість додаткового прибутку, генеруватимуть збитки. Річ у тім, що в цьому випадку, в принципі обслуговування кредитів буде проводитися за рахунок власного прибутку. Враховуючи вищевикладене, найдоцільніше, при негативному диференціалі, залучати нові кредити в тому випадку, якщо вони збільшують валову рентабельність активів до позитивного значення диференціала. Це не означає, що не можна залучати кредити при негативному значенні диференціалу. Проте, необхідно мати на увазі, що замість додаткового прибутку вони генеруватимуть, можливо невеликі, але збитки.

Проаналізуємо ефект фінансового левериджу ПрАТ «Оболонь» в 2017-2019 роках в табл. 4.1.

Відповідно до проведених розрахунків так званий диференціал фінансового левериджу має позитивне значення, тобто будь-яке збільшення

коефіцієнта фінансового левєриджу зумовлює зменшення відповідного ефекту.

Таблиця 4.1

Аналіз ефекту фінансового левєриджу ПрАТ «Оболонь»

№ з/п	Показники	Значення по роках.			Відхилення (+/-)	
		2017р.	2018р.	2019р.	2018	2019
1	Частка позикового капіталу, %	63,7	65,9	60,1	2,2	-5,8
2	Власний капітал, тис.грн	2495482	2082548	2336100	-412934	253552
3	Позиковий капітал, тис.грн	4385981	4027601	3520996	-358380	-506605
4	Всього капіталу, тис.грн	6881463	6110149	5857096	-771314	-253053
5	Середня розрахункова ставка відсотка, %	21,4	23,2	24,32	1,8	1,12
6	Валовий прибуток, тис.грн	899066	786393	1188315	-112673	401922
7	Прибуток до оподаткування, тис.грн	220797	-325802	144591	-546599	470393
9	Чистий прибуток, тис.грн	176580	-365420	257633	-542000	623053
11	Коефіцієнт фінансового левєриджу	1,76	1,93	1,51	0,17	-0,42
12	Ефект фінансового левєриджу, %	12,0	16,4	5,0	4,4	-11,4

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Збільшувати коефіцієнт фінансового левєриджу доцільно, якщо його диференціал більший від нуля. Від'ємне значення диференціалу фінансового левєриджу веде до зниження рентабельності власного капіталу. У такому разі рентабельність власного капіталу зменшується тим швидше, чим вища частка позикового капіталу в структурі пасивів підприємства. Чим вищий коефіцієнт заборгованості, тим нижчий рівень рентабельності власного капіталу.

Таким чином, відповідно до проведених розрахунків ПрАТ «Оболонь» недоцільно збільшувати позиковий капітал.

На значення диференціалу фінансового левериджу може впливати кон'юнктура фінансового ринку (підвищення вартості позикового капіталу); зниження фінансової стійкості підприємства, що спричиняє підвищення премії за ризик з боку кредиторів; погіршення кон'юнктури товарного ринку, що спричиняє зниження обсягу валового прибутку підприємства від операційної діяльності. Ці фактори можуть спричинити формування від'ємного диференціалу, що призведе до зниження рентабельності власного капіталу.

Аналіз ефекту фінансового левериджу ПрАТ «Оболонь» показав, що підприємство зможе генерувати додатковий прибуток тільки в тому випадку, якщо рівень валового прибутку, що генерується активами підприємства, перевищує середній розмір відсотка за використовуваний кредит. Існує й інший варіант, коли замість додаткового прибутку, позиковий капітал буде генерувати збитки. Дана ситуація можлива, коли вартість залучення кредитних ресурсів більша, ніж отриманий прибуток, іншими словами обслуговування кредитів проводиться за рахунок власного прибутку. ПрАТ «Оболонь» доцільно нарощувати власний капітал та забезпечити підвищення прибутковості господарської діяльності.

Для забезпечення платоспроможності, ліквідності, прибутковості ПрАТ «Оболонь» шляхом створення ефективного механізму управління дебіторською заборгованістю передбачає виконання таких етапів управління дебіторською заборгованістю:

- формування інформаційної бази;
- формування умов надання комерційних кредитів та процедури інкасації дебіторської заборгованості;
- визначення допустимого обсягу портфеля дебіторської заборгованості на основі прогнозованого обсягу реалізації;
- моніторинг складових портфеля дебіторської заборгованості та структурування її за термінами погашення;

- розроблення змін умов кредитування різних дебіторів з метою збільшення обсягів продажу;
- оцінка можливостей рефінансування портфеля дебіторської заборгованості.

Аналіз показників ефективності управління власним капіталом, оцінка фінансового стану та ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» показали необхідність підвищення ефективності використання всіх видів ресурсів на підприємстві. Основним показником ефективності діяльності будь-якого підприємства є прибуток.

Основним завданням в процесі управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь» в сучасних умовах є пошук резервів для збільшення прибутку, що дозволить покращити фінансові показники діяльності.

Основними напрямками збільшення прибутку ПрАТ «Оболонь» можуть бути:

а) планування. Якщо план із прибутку складено на належному рівні, професійно грамотно, підприємство має змогу правильно визначити обсяг платежів у державний бюджет і суму прибутку, що залишається в його розпорядженні з метою створення фінансової бази для розвитку діяльності, необхідних витрат на розвиток соціальної сфери, матеріальне заохочення праці.

б) якість продукції (товарів, робіт, послуг). Величина прибутку в основному залежить від попиту. ПрАТ «Оболонь» має можливість покращувати якість продукції та обслуговування споживачів.

в) резерви зростання. Постійний пошук невикористаних можливостей збільшення прибутку, що забезпечуватиме його зростання. ПрАТ «Оболонь» може розвивати нові напрямки діяльності, наприклад розробляти інвестиційні проекти.

г) ділова репутація. Одержувати додатковий прибуток і підвищити рентабельність підприємству дозволяє висока ділова репутація. Вчасне

розрахування з постачальниками, якість та швидкість наданих товарів і послуг, прийнятна ціна – основні її показники. Таким чином, на ПрАТ «Оболонь» має бути розроблена ефективна корпоративна культура, що дозволить підприємству створити позитивний імідж.

Іншим напрямком покращення фінансових показників може бути удосконалення використання оборотних коштів ПрАТ «Оболонь».

Резерви і шляхи прискорення оборотності оборотних коштів ПрАТ «Оболонь» залежать від двох чинників: об'єму товарообігу на підприємстві і розміру оборотних коштів. Щоб прискорити оборотність, ПрАТ «Оболонь» необхідно:

- удосконалити рух товару і нормалізувати розміщення оборотних коштів;
- повністю і ритмічно виконувати плани господарської діяльності;
- удосконалювати організацію торгівлі, упроваджувати прогресивні форми і методи продажу;
- упорядкувати збір і зберігання порожньої тари, прискорювати повернення тари постачальникам і здачу тарозбираючим організаціям;
- удосконалювати розрахунки з постачальниками і покупцями;
- покращувати претензійну роботу;
- прискорювати оборот грошових коштів за рахунок поліпшення інкасації торгової виручки, строгої лімітації залишків грошових коштів в касах торгових підприємств, в дорозі, на розрахунковому рахунку в банку;
- звести до мінімуму запаси господарських матеріалів, малоцінних і швидкозношуваних предметів, інвентарю, спецодягу на складі, скоротити підзвітні суми, витрати майбутніх періодів;
- не допускати дебіторської заборгованості.

Тобто, ефективність використання оборотних коштів на ПрАТ «Оболонь» залежить перш за все від уміння управляти ними, покращувати організацію торгівлі, підвищувати рівень комерційної і фінансової роботи.

З метою підвищення продуктивності праці на підприємствах харчової галузі можна рекомендувати вводити систему мотивацій персоналу, удосконалювати умови праці, поліпшувати організацію виробництва. Всі ці заходи дозволять в свою чергу збільшити продуктивність виробництва, в наслідок чого буде досягнуто економію заробітної платні, оскільки продуктивність зменшує витрати на виробництво продукції, а також збільшити обсяги виробництва, що призведе до зниження собівартості за рахунок зменшення умовнопостійних витрат.

На даний момент в Україні відбувається знецінення гривні, а підприємства харчової галузі купують сировину в більших випадках у іноземних партнерів, тому актуальним є хеджування цінних ризиків, оскільки дуже часто підприємства отримують сировину в один термін, а оплачують в інший, що в свою чергу спричиняє виникнення витрат в наслідок курсових різниць.

Значною проблемою ПрАТ «Оболонь» є неповна завантаженість виробничих ліній, хоча амортизаційні відрахування відбуваються щокварталу й розподіляються на собівартість продукції. В даному випадку використання альянсів по організації спільного виробництва можна вважати ефективним, оскільки це дозволить розподілити витрати між підприємствами.

Важливим напрямком підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» є впровадження бюджетування витрат і доходів на виробництво напоїв на основі 3-5 річного плану виробництва. Цей процес складається не тільки із складання чіткого плану на місяць або рік щодо фінансування закупівлі та сплати витратних статей, а і з жорсткого контролю над його виконанням. Практика доводить, що складання планів без дотримання встановлених лімітів нівелює процес планування і робить його номінальним. Бюджетування витрат і доходів є складовою ефективного управління фінансами і запорукою прибуткового виробництва. Чим вищий рівень

звітності, комунікацій і фінансових показників, тим більш високими є позиції продукції та підприємства в конкурентному середовищі. Процес бюджетування має і негативну сторону, яка проявляється в бюрократизації виробничих процесів, але витрати часу на дотримання регламентів і лімітів у підсумку дають позитивний фінансовий результат. Такого рівня на сьогоднішній день у вітчизняному аграрному секторі досягли агрохолдинги, великі виробничі і переробні компанії.

Успішне функціонування ПрАТ «Оболонь» в сучасних умовах господарювання залежить від управління витратами, у процесі якого приймаються рішення, спрямовані на підвищення ефективності його виробничо-господарської діяльності, конкурентоспроможності й прибутковості. Враховуючи безліч методів та інструментів, що може застосовувати менеджер для оцінки, аналізу та прогнозу витрат, модель управління витратами на підприємстві повинна передбачати реалізацію деяких важливих та послідовних дій, а саме:

1) класифікація витрат з урахуванням завдань, що передбачаються до виконання у розрізі постійних, змінних, регульованих, нерегульованих;

2) розробка системи норм та нормативів з урахуванням чинників розподілу ресурсів за статтями витрат;

3) розробка чіткої системи обліку, аналізу, контролю за витратами, а також виявлення відхилень фактичних та планових показників;

4) визначення центрів відповідальності та облік витрат на всіх рівнях, тобто здійснення контролю по підрозділам окремо та підприємству в цілому задля забезпечення прозорості витрат та адекватності їх несення в контексті отриманих прибутків;

5) розробка ефективної системи документообігу, що дозволяє отримати об'єктивну та оперативну інформацію по всім виробничим, господарським, комерційним, адміністративним підрозділам підприємства;

б) розробка ефективної системи мотивації та заохочення робітників в

економії ресурсів та збереженні виробничого потенціалу.

Сучасні методи оптимізації виробничих витрат мають бути простими у використанні, доступними, гнучкими, надавати необхідну для прийняття управлінських рішень ПрАТ «Оболонь» інформацію в оперативному порядку.

Для оцінки та стимулювання працівників ПрАТ «Оболонь» пропонується впровадити систему Performance Management, яка застосовується як для оцінки окремого працівника, так і для оцінки організацій незалежно від їх типу. Принципи системи Performance Management універсальні, незважаючи на те, що культури ведення бізнесу в різних країнах різняться, але основи поведінки є рівноцінними у всьому світі. М. Армстронг (1998) пропонує визначення системи Performance Management як «стратегічного і комплексного підходу до збільшення ефективності діяльності підприємства шляхом покращення становища людей, які працюють на ньому, і розвитку здібностей команд й окремих спонсорів.

ПрАТ «Оболонь» може використовувати систему Performance Management з метою стимулювання поведінки працівників для досягнення запланованих результатів. Проте варто зазначити, що часовий проміжок для виправдання плати за розвиток навичок і знань персоналу постав як суттєва проблема при використанні системи Performance Management.

Концепція Performance Management заснована на використанні даних про діяльність компанії, зібраних протягом усіх років її роботи. Саме тому постійний підрахунок або вимірювання показників діяльності фірми дуже важливий. Performance Management полягає у визначенні того, як виконується робота на кожній організаційній ланці підприємства (фірми, компанії) і прийнятті рішення про необхідні зміни для підвищення ефективності працівника і колективу, і, отже, роботи всієї організації, в умовах постійних змін. Performance Management використовує такі методи, як:

- тренінги і консультування щодо потреб клієнтів;
- розвиток внутрішньогрупових і міжгрупових комунікацій;
- стимулювання лідерства і team management;
- стратегічне планування й організаційні зміни;
- комплексна освіта;
- забезпечення безпеки і здоров'я.

4.2. Оцінка ефективності запропонованих заходів

З метою підвищення ефективності господарської діяльності ПрАТ «Оболонь» запропоновано ряд заходів, ефективність яких може бути оцінено експертним шляхом або на основі досвіду впровадження їх на інших підприємствах харчової промисловості.

Оптимізація виробничих процесів, реалізація маркетингових заходів, удосконалення системи збуту за рахунок удосконалення збутової політики підприємства очікується збільшення обсягів реалізації продукції на 10%.

Прогнозний обсяг чистого доходу від реалізації продукції становитиме:

$$\text{ЧДпр} = 5466148 * 1,1 = 6012763 \text{ тис.грн.}$$

Прогнозний рівень собівартості реалізованої продукції становитиме:

$$\text{СВпр} = 6012763 * 0,7826 = 4705617 \text{ тис.грн.}$$

Одним із перших напрямків підвищення ефективності господарської діяльності ПрАТ «Оболонь» є удосконалення управління запасами за рахунок збільшення обсягів реалізації готової продукції. На думку працівників відділу маркетингу та збуту ПрАТ «Оболонь» обсяг запасів можна зменшити на 3%.

Прогнозний обсяг запасів становитиме:

$$\text{Зпр} = 753270 * (1 - 0,03) = 730672 \text{ тис.грн.}$$

Коефіцієнт оборотності запасів становитиме:

$$K_{об}^3 = 4695617 / 730672 = 6,4;$$

Період оборотності запасів становитиме:

$$T_{об}^3 = 360/6,4 = 56 \text{ днів.}$$

В результаті зменшення обсягу запасів зменшаться витрати на їх зберігання. Частка витрат на зберігання в 1 грн. вартості запасів за даними підприємства складає 0,02грн.

Таким чином, економія підприємства становитиме: $(753270 - 730627) * 0,02 = 453$ тис.грн.

Визначимо суму податку на прибуток від додаткового чистого доходу: $453 * 0,18 = 82$ тис.грн.

Іншим напрямком підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» є оптимізація управління дебіторською заборгованістю шляхом впровадження оцінки ризиковості дебіторів, більш чіткого контролю за своєчасним відвантаженням продукції, своєчасне оформлення документів. На думку працівників відділу збуту ПрАТ «Оболонь» цей захід дозволить зменшити обсяг дебіторської заборгованості на 7%, а відповідно підвищити оборотність дебіторської заборгованості та зменшити період оборотності.

Прогнозний обсяг дебіторської заборгованості становитиме:

$$ДЗпр = 260966 * (1 - 0,07) = 242698 \text{ тис.грн.}$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості становитиме:

$$K_{об}^{ДЗ} = 6012763 / 242698 = 24,8;$$

Перод оборотності дебіторської заборгованості становитиме:

$$T_{об}^{ДЗ} = 360 / 24,8 = 14 \text{ днів.}$$

Підвищення ефективності управління витратами на ПрАТ «Оболонь» передбачає впровадження системи бюджетування витрат, є автоматизації управління виробничими процесами.

Визначимо прогнозний обсяг чистого прибутку ПрАТ «Оболонь» на основі рівня рентабельності продукції за чистим прибутком у 2019р. (4,71%).

$$ЧПпр = 6012763 * 0,0471 + 453 - 82 = 283572 \text{ тис.грн.}$$

Представимо запропоновані заходи підвищення ефективності

діяльності ПрАТ «Оболонь» в табл. 4.2.

Таблиця 4.2

**Основні шляхи підвищення ефективності діяльностіПрАТ
«Оболонь»**

Шляхи удосконалення	Зміст заходу	Очікувана ефективність
Удосконалення збутової діяльності	Проведення акцій, презентацій, оновлення упаковки та етикеток, розширення асортименту продукції	Збільшення обсягів реалізації продукції на 10%, Зменшення обсягу запасів на 3%, збільшення оборотності запасів, зменшення періоду оборотності запасів. Економія витрат на зберігання запасів 453 тис.грн.
Удосконалення управління дебіторською заборгованістю	Впровадження оцінки ризиковості дебіторів, контроль за своєчасністю відвантаження продукції	Збільшення оборотності дебіторської заборгованості на 1,3, зменшення періоду оборотності на 1 день.
Оптимізація витрат	Впровадження системи бюджетування витрат, автоматизації управління виробничими процесами	Збільшення чистого прибутку на 25939 тис.грн.
Удосконалення управління персоналом	Розширення програм навчання за рахунок тренінгових програм;розширення нематеріальних методів мотивації, до яких слід віднести винагороду вільним часом, гнучкий графік роботи тощо; удосконалення матеріальної мотивації за рахунок більшої диференціації заробітної плати персоналу відповідно до внеску в результати діяльності підприємства	Підвищення с/річного виробництва на одного працівника на 222 тис.грн.

Джерело: розроблено автором

Проаналізуємо вплив запропонованих заходів на показники ефективності господарської діяльності ПрАТ «Оболонь» в табл. 4.3.

Таблиця 4.3

**Оцінка впливу запропонованих заходів на показники ефективності
господарської діяльності ПрАТ «Оболонь»**

Показники	Од. виміру	До впровад- ження	Після впровадження	Відхилення	
				абсолютне	відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції	тис.грн.	5466148	6012763	546615	10,0
Соівартість реалізованої продукції	тис.грн.	4277833	4695617	417784	9,8
Валовий прибуток	тис.грн.	1188315	1317146	128831	10,8
Чистий прибуток	тис.грн.	257633	283572	25939	10,1
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	тис.грн.	260966	247918	-13048	-5,0
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості		23,5	24,8	1,3	5,5
Період оборотності дебіторської заборгованості	днів	15	14	-1	-6,7
Запаси	тис.грн.	753270	730672	-22598	-3,0
Коефіцієнт оборотності запасів		5,8	6,4	0,6	10,3
Період оборотності запасів	днів	62	57	-5	-8,1
С/річне виробництво на 1 працівника	тис.грн.	2222	2444	222	10,0

Джерело: розроблено автором

Таким чином, відповідно до табл. 4.3 в результаті впровадження заходів з підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» очікується зростання чистого доходу від реалізації продукції, збільшення валового та чистого прибутку, підвищення обороту дебіторської заборгованості та запасів, що сприятиме зменшенню періоду оборотності даних ресурсів, а відповідно вивільненню частини оборотних коштів та оптимізацію витрат на зберігання запасів. Також очікується зростання чистого прибутку підприємства на 25939 тис.грн., підвищення середньорічного виробництва на одного працівника на 222 тис.грн..

Висновки до розділу 4

З метою підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» пропонується реалізувати наступні заходи:

1) удосконалення збутової діяльності шляхом проведення акцій, презентацій, оновлення упаковки та етикеток, розширення асортименту продукції;

2) удосконалення управління дебіторською заборгованістю шляхом впровадження оцінки ризиковості дебіторів, контролю за своєчасністю відвантаження продукції;

3) оптимізація витрат шляхом впровадження системи бюджетування витрат; автоматизації управління виробничими процесами;

4) удосконалення управління персоналом шляхом розширення програм навчання за рахунок тренінгових програм; розширення нематеріальних методів мотивації, до яких слід віднести винагороду вільним часом, гнучкий графік роботи тощо; удосконалення матеріальної мотивації за рахунок більшої диференціації заробітної плати персоналу відповідно до внеску в результати діяльності підприємства.

В результаті впровадження заходів з підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» очікується зростання чистого доходу від реалізації продукції, збільшення валового та чистого прибутку, підвищення оборотності дебіторської заборгованості та запасів, що сприятиме зменшенню періоду оборотності даних ресурсів, а відповідно вивільненню частини оборотних коштів та оптимізацію витрат на зберігання запасів. Також очікується зростання чистого прибутку підприємства на 25939 тис.грн., підвищення середньорічного виробництва на одного працівника на 222 тис.грн.

ВИСНОВКИ

Економічний механізм - це відкрита складна інтегрована, багаторівнева система форм і методів господарювання, яка постійно розвивається та складається із комплексу взаємопов'язаних елементів, які в свою чергу направлені на ефективне використання ресурсів в процесі діяльності та забезпечення стійкого розвитку.

Формування економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства відбувається на такому рівні виробничих відносин, коли сутність перетворюється в явище, коли економічні закони використовуються людьми. Економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємства діє через економічні інтереси і матеріальні потреби людей та складає певну структуру із форм, способів, регуляторів, методів, рівнів та регламентів, на яку значно впливає специфіка об'єкта, масштаби діяльності, зовнішнє оточення, рівень організаційної культури.

Структура економічного механізму забезпечення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості визначається через: організаційно-технічну систему або формування вертикальних зв'язків між підрозділами й адміністративним центром та горизонтальних зв'язків між окремими підрозділами; систему планування діяльності підрозділів; систему контролю й оцінки діяльності підрозділів; установлення матеріальної відповідальності підрозділів; мотиваційний механізм функціонування.

Формування методичних підходів щодо оцінки ефективності функціонування підприємства визначається в контексті загальних напрямів за якими визначається ефективність, а саме: оцінювання ефективності підприємства з врахуванням стратегічного аспекту функціонування направлено на забезпечення оптимальної стратегії управління ресурсним потенціалом підприємства, що включає комплексну оцінку ефективності використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів підприємства; дослідження ефективності підприємства з метою визначення його

привабливості як потенційного об'єкта інвестування: при цьому портфельні інвестори, як правило, задовольняються фінансовими показниками ефективності, а стратегічних здебільшого цікавить комплексна її оцінка.

Основними показниками оцінки економічного механізму ефективності діяльності підприємства є показники рентабельності.

ПрАТ «Оболонь» - найбільший виробник напоїв в Україні. ПрАТ «Оболонь» здійснює виробництво пива, мінеральної води, прохолоджувальних та слабоалкогольних напоїв під різними брендами торгової марки «Оболонь».

На основі аналізу техніко-економічних показників діяльності ПрАТ «Оболонь» можна зазначити, що підприємство нарощує обсяги виробництва та реалізації продукції, але в той же час спостерігається зменшення інших статей доходів, більшість статей витрат має тенденцію до зростання. Прибутковість діяльності є непостійною, збитки змінюються прибутками, що потребує від підприємства більш ефективного управління витратами.

На основі аналізу активів ПрАТ «Оболонь» можна сказати, що сума необоротних активів значно перевищує суму оборотних, зазначені статті активів зменшуються, що є свідчить про нестабільність підприємства протягом аналізованого періоду.

Аналіз свідчить про перевищення позикового капіталу над власним, тобто ПрАТ «Оболонь» фінансує господарську діяльність переважно за рахунок залучених коштів, але обсяг залучених коштів має стійку тенденцію до зменшення.

Загальна сума майна ПрАТ «Оболонь» в 2018р. зменшилась на 11,2%, а в 2019р. зменшилась на 4,1% тобто підприємство поступово зменшує обсяг майна, що є негативним показником, оскільки може свідчити про зменшення обсягів діяльності підприємства в наступні роки.

Аналіз динаміки активів та пасивів ПрАТ «Оболонь» показав, що підприємство не вкладає фінансування в свій розвиток, значною є залежність від позикових коштів.

Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» свідчить про низький рівень фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, відсутність власних оборотних коштів, низький рівень фінансування своєї діяльності за рахунок власних коштів, але у 2019р. спостерігається позитивна динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості.

Аналізуючи динаміку показників ліквідності ПрАТ «Оболонь» можна сказати, що їх динаміка є позитивною у 2019р., але коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає нормативному значенню протягом 2017-2019 років, що свідчить про неможливість підприємства негайно погасити частину своїх поточних зобов'язань, якщо виникне така необхідність. Коефіцієнти швидкої та поточної ліквідності зростають у 2019р., але лише коефіцієнт поточної ліквідності в 2017 р. відповідав нормативному значенням. Таким чином, підприємству необхідно вжити заходів щодо збільшення суми високоліквідних активів, оптимізувати запаси, оскільки рівень ліквідності є досить низьким.

На основі аналізу динаміки показників прибутковості ПрАТ «Оболонь» можна зробити висновок, що протягом 2017-2019 років спостерігається зменшення прибутку як від операційної діяльності підприємства так і господарської діяльності в цілому.

Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Оболонь» показав, що підприємство досить успішно функціонує на ринку, його діяльність є прибутковою, показники рентабельності мають досить високі значення, але спостерігається відсутність стабільності в забезпеченні ефективності управління підприємством, оскільки у 2018р. діяльність підприємства була збитковою.

Аналіз показників ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» показав, що в цілому підприємство збільшує обсяги прибутку, покращуються показники рентабельності, але в той же час спостерігається погіршення ефективності управління витратами, зменшується ефективність використання трудового потенціалу, основних засобів, спостерігається нестабільність в

ефективності діяльності підприємства.

В цілому слід зазначити, що на ефективність діяльності ПрАТ «Оболонь» впливає ряд проблем внутрішнього характеру, до яких слід віднести:

- накопичення запасів готової продукції на складах підприємства, що потребує необхідності удосконалення управління збутовою діяльністю;
- значна залежність від позикового капіталу, оскільки забезпеченість власним капіталом складає лише 40%;
- низький рівень ліквідності негативно позначається на платоспроможності підприємства;
- нестабільність прибутковості діяльності підприємства;
- недостатня ефективність використання трудових ресурсів;
- значний знос основних засобів.

Таким чином, економічний механізм підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» потребує удосконалення щодо підвищення ефективності використання більшості видів ресурсів підприємства.

З метою підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» пропонується реалізувати наступні заходи:

- 1) удосконалення збутової діяльності шляхом проведення акцій, презентацій, оновлення упаковки та етикеток, розширення асортименту продукції;
- 2) удосконалення управління дебіторською заборгованістю шляхом впровадження оцінки ризиковості дебіторів, контролю за своєчасністю відвантаження продукції;
- 3) оптимізація витрат шляхом впровадження системи бюджетування витрат; автоматизації управління виробничими процесами;
- 4) удосконалення управління персоналом шляхом розширення програм навчання за рахунок тренінгових програм; розширення нематеріальних методів мотивації, до яких слід віднести винагороду вільним часом, гнучкий графік роботи тощо; удосконалення матеріальної мотивації за

рахунок більшої диференціації заробітної плати персоналу відповідно до внеску в результати діяльності підприємства.

В результаті впровадження заходів з підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» очікується зростання чистого доходу від реалізації продукції, збільшення валового та чистого прибутку, підвищення оборотності дебіторської заборгованості та запасів, що сприятиме зменшенню періоду оборотності даних ресурсів, а відповідно вивільненню частини оборотних коштів та оптимізацію витрат на зберігання запасів. Також очікується зростання чистого прибутку підприємства на 25939 тис.грн., підвищення середньорічного виробництва на одного працівника на 222 тис.грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрєєва Г.І. Організація і методика економічного аналізу: навчальний посібник / Г. І. Андрєєва, В. А. Андрєєва. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 294 с.
2. Бабенко С.Г. Трансформація кооперативних систем у перехідній економіці: Монографія. К.: Наукова думка, 2013. 332 с.
3. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія: підручник. К.: Знання – Прес, 2007. 719 с.
4. Батракова Т.І. Сутність поняття «економічна ефективність» діяльності підприємства в ринкових умовах / Т. І. Батракова // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. - 2015. - № 1(1). - С. 172-178.
5. Близнюк Л.М. Підвищення ефективності діяльності підприємства у сфері малого бізнесу / Л.М. Близнюк // Міжнародний науковий журнал «Науковий огляд», 2018. - №2. - Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1452/1537>
6. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.
7. Болтянська Л.О. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л.О. Болтянська, Л.О. Андрєєва, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.
8. Бугров Д. Метрика ефективності. Вестник McKinsey. 2014. № 3. С. 12–16.
9. Вахович І. М. До питання управління фінансово-економічними результатами підприємства / І. М. Вахович, Ю. В. Волинчук // Економічний форум. – 2015. – № 3. – С. 275-279.
10. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. посіб. / О.І. Гадзевич. – К.: Кондор, 2017. – 180 с.

11. Гречко А.В. Дослідження факторів впливу на прибутковість підприємства та пошук резервів збільшення прибутку /А.В. Гречко // Ефективна економіка, 2017.- №11. – Електронний ресурс. –Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5862>

12. Грещак М.Г., Гребешкова О.М., Коцюб О.С. Внутрішній економічний механізм підприємства: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2011. 228 с.

13. Грінченко О.В. Чинники ефективного розвитку підприємств плодовоовочевого комплексу / О.В. Грінченко // Молодий вчений, 2017.- №6.- С.406-410.

14. Данильченко В.О. Вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі / В.О. Данильченко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 1(127). – С. 133-143.

15. Дем'яненко С. І. До питання про стратегію розвитку аграрного сектору економіки України. *Економіка АПК*. 2014. № 1 С. 14

16. Діденко Є. О., Чумак О. В. Теоретико-методичні засади забезпечення ефективності функціонування підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/>

17. Дробишева О.О. Особливості та класифікація факторів, що впливають на ефективність діяльності підприємства/ О.О. Дробишева, А.В. Предеус // Економіка і менеджмент 2016: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. праць. Міжнар. наук. практ. конф. 14-15квіт. 2016р.: у 9 т.- Т. 1. Дніпропетровськ: Біла К.О., 2016.- С. 81-84.

18. Єпіфанова І. Ю. Фактори зростання прибутку підприємства / І. Ю. Єпіфанова, В. С. Гуменюк // Молодий вчений. - 2016. - № 7. - С. 46-49.

19. Калетнік Г.М., Старосуд В.І., Амонс С.Е. Організаційно-економічні засади підвищення ефективності виробництва насіння цукрових буряків. / Г.М. Калетнік // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. - 2017. - № 10.- С. 9-14.

20. Касянчук, Ю. А., Малик І. П. Роль організаційно-економічного

механізму у забезпеченні ефективності діяльності підприємства / Ю. А. Касянчук, // Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених. 2018. Вип. 12. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/130968/126699>

21. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю підприємств та організацій – необхідний елемент реформи споживчої кооперації України. Методологія та практика менеджменту на порозі XXI століття: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти: Тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції. Полтава, 10–12 травня 2006 р.

22. Кучеренко С.Ю. Організаційно-економічні засади ефективного виробництва соняшнику в Україні. Економічний вісник університету. 2015. Вип. 24(1). С. 45-50.

23. Лановенко О. А. Социальная эффективность предоставления социальных услуг: критериальные показатели ее оценки / О. А. Лановенко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2010. – № 889. – С. 142–147.

24. Лебедева А. М. Методичні аспекти аналізу рентабельності діяльності підприємства. Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. 2012. Т.17. Вип. 3-4. С. 29-36.

25. Мадрига Г. М. Теоретичні підходи до аналізу факторів впливу на ефективність діяльності малих підприємств / Г. М. Мадрига // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 739: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 16–21.

26. Макконнел К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика: [пер. с англ.] / К. Р. Макконнел, С. Л. Брю: [изд. 14-е]. – Москва: ИНФРА-М, 2003. – 972 с.

27. Маркіна І.А. Методологічні питання ефективності управління / І.А. Маркіна // Фінанси України. - 2013.- № 6. - С. 24–32.

28. Мелень О.В. Актуальні питання прибутковості підприємства та шляхи її збільшення / О.В. Мелень, Ю.Ю. Холондач // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ». Темат. вип. «Технічний прогрес і ефективність виробництва». – 2015. – № 25(1134). – С. 123–126.

29. Мочерный С.В., Некрасов В.Н. Экономическая теория: учебн. для вузов. М.: ЗАО «Книга-сервис», 2003. 416 с.

30. Навольська Н.В. Теоретичні аспекти управління економічною ефективністю діяльності підприємств та вибору показників її оцінки. Економіка і суспільство, 2018. Випуск 18. С. 474-479.

31. Норд Г. Л. Визначення системи показників щодо формування фінансових результатів / Г. Л. Норд, В. О. Куслій // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. - 2018. - № 2. - С. 21-27.

32. Олександренко І. В. Методичні підходи до дігностики ефективності діяльності підприємства / І. В.Олександренко // Економічний форум, 2013. т.Вип. 4.-С.126-136

33. Ольшевський Л.Б. Рентабельність як показник ефективності функціонування підприємства. URL:http://pnv.in.ua/images/sampled/1vidanny_a/OlshevskyChugan.pdf

34. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL.: <http://www.ukrstat.gov.ua>

35. Пасека Д.В. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємств / Пасека Д.В., Гринько Т.В. URL: http://confcontact.com/2014_04_25_ekonomika_i_menedgment/tom4/48_Paseka.htm.

36. Петрович И.М. Економіка та фінанси підприємства: підручник / И. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. - Львів, 2014. - 408 с.

37. Пісковець О. В. Теоретичні аспекти формування економічного механізму ефективної діяльності підприємства. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2017. № 3. С. 95-101.

38. Погребняк А.Ю. Методичні підходи щодо оцінки ефективності

діяльності підприємства / А.Ю. Погребняк // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. - 2017. - №19. – С.189-192

39. Прядко В.В. Теоретико-методологічні аспекти ефективності сільсько-господарськоговиробництва. Економіка АПК. 2003. №10. С. 69-77.

40. Рзаєв Г. І. Показники рентабельності як аналітичні ознаки прояву ризику за умов невизначеності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 5. С. 73-77.

41. Рогач С.М. Економіка і підприємництво, менеджмент / [С.М. Рогач, Т.А. Гуцул, В.А. Ткачук та ін.]. – К.: ЦП «Компринт», 2015. – 714 с.

42. Романова Т. В. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах / Т. В. Романова, С. О. Даровський // *Ефективна економіка*. – 2015. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3976>

43. Савенко Н.В. Економічна сутність ефективності виробництва підприємства і аналіз підходів до її визначення. / Н.В. Савенко // *Інноваційна економіка*. - 2009. - № 2. - С. 153–162.

44. Селіверстова Л.С. Фінансовий аналіз: [навч.-метод. посіб.] / Л.С. Селіверстова О.В. Скрипник; за заг. ред. С.М.Безрутенка. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 274 с.

45. Сороківська М. В. Фінанси підприємств: навч, посібник. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. 288 с.

46. Сотник А.А. Організація комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. 2020. №2 С. 63-68.

47. Суліма Н.М. Економіка і фінанси підприємства: Підручник / Н.М. Суліма, Л.М. Степасюк, О.В. Величко. – К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2015. – 466с.

48. Танцюра М. Ю. Стратегія забезпечення рентабельності підприємства / М. Ю. Танцюра, Д. Л. Шихмамбетова // *Економіка Крима*. – 2012. – №2(39) – С. 113-116.

49. Тютюнник С.В. Моделювання показників рентабельності діяльності суб'єктів малого підприємництва / С.В. Тютюнник // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит, 2018.- випуск 19.- С.553-557.

50. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. – Полтава: ПДАА, 2016. – 432 с.

51. Череп А. В. Ефективність як економічна категорія / А. В. Череп, Є. М. Стрілець. // Ефективна економіка. - 2013. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_26.

52. Чубірка Г. І. Методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах / Г. І. Чубірка // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка. - 2016. - Вип. 2. - С. 118-124.

53. Швець Ю. О., Бутенко А. А. Аналіз сучасного стану харчової промисловості України на внутрішньому та зовнішньому ринках. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент.* 2018. Вип. 30. С. 71 – 74.

54. Швець Ю.О., Баран О.М. Механізм розвитку харчової промисловості України на засадах використання європейського досвіду. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* 2017. Вип. 23. С.38-41

55. Шелеметьєва Т.В., Маляр Е.М. Формування механізму підвищення ефективності діяльності промислового підприємства. *Вісник економічної науки України.* 2016. № 1 (30). С. 167–170.

56. Ярославський А.О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету,* 2018. №20. С. 174-177.

ДОДАТКИ

Додаток А

Підприємство Територія Організаційно- правова форма господарювання Вид економічної діяльності Середня кількість працівників: 2487 Адреса, телефон: 04212 Київ, Богатирська, 3, (044) 412-84-10 Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці): за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"	Дата за ЄДРПОУ за КОАТУУ за КОПФГ за КВЕД	КОДИ 31.12.2018 05391057

**Консолідований баланс
(Звіт про фінансовий стан)**

на 31.12.2018 р.

Форма №1-к

			Код за ДКУД	1801007
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	8 337	6 857	
первісна вартість	1001	43 259	43 396	
накопичена амортизація	1002	(34 922)	(36 539)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	48 455	20 201	
Основні засоби	1010	5 141 361	4 867 736	
первісна вартість	1011	11 850 066	11 940 760	
знос	1012	(6 708 705)	(7 073 024)	
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	
інші фінансові інвестиції	1035	18 522	109 397	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	
Інші необоротні активи	1090	14	14	
Усього за розділом I	1095	5 216 689	5 004 205	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	750 563	719 638	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	297 870	203 818	
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	51 466	89 746	
з бюджетом	1135	71 280	35 310	
у тому числі з податку на прибуток	1136	8 047	5 475	
з нарахованих доходів	1140	0	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	

Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	430 965	9 897
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	46 172	16 876
Інші оборотні активи	1190	16 455	30 659
Усього за розділом II	1195	1 664 771	1 105 944
Баланс	1300	6 881 460	6 110 149

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73 144	73 144
Капітал у дооцінках	1405	2 945 067	2 763 289
Додатковий капітал	1410	8 353	8 353
Резервний капітал	1415	546	-2 356
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-518 048	-746 302
Вилучений капітал	1430	(13 580)	(13 580)
Усього за розділом I	1495	2 495 482	2 082 548
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	511 172	542 401
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	2 037 873	487 124
Інші довгострокові зобов'язання	1515	237 082	267 953
Усього за розділом II	1595	2 786 127	1 297 478
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	417 962	1 419 600
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	830 232	1 021 281
розрахунками з бюджетом	1620	150 294	91 167
у тому числі з податку на прибуток	1621	282	-858
розрахунками зі страхування	1625	5 364	5 926
розрахунками з оплати праці	1630	51 430	44 447
одержаними авансами	1635	46 900	64 560
розрахунками з учасниками	1640	1 876	1 876
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	10 306	11 462
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	85 487	69 804
Усього за розділом III	1695	1 599 851	2 730 123
Баланс	1900	6 881 460	6 110 149

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

Додаток Б

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ
ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"

Дата
за ЄДРПОУ

КОДИ
31.12.2018
05391057

Консолідований звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік
Форма №2-к

I. Фінансові результати

			Код за ДКУД	1801008
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 078 764	4 777 539	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 292 370)	(3 878 473)	
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)	
Валовий: прибуток	2090	786 393	899 066	
збиток	2095	(0)	(0)	
Інші операційні доходи	2120	85 301	88 488	
Адміністративні витрати	2130	(303 955)	(296 579)	
Витрати на збут	2150	(675 489)	(612 349)	
Інші операційні витрати	2180	(20 451)	(29 144)	
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	49 482	
збиток	2195	(128 200)	(0)	
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0	
Інші фінансові доходи	2220	4 259	97 691	
Інші доходи	2240	-23 505	430 848	
Фінансові витрати	2250	(275 269)	(314 744)	
Втрати від участі в капіталі	2255	(-90 188)	(-381)	
Інші витрати	2270	(-6 725)	(42 861)	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	220 797	
збиток	2295	(325 802)	(0)	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-39 618	-44 217	
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	176 580	
збиток	2355	(365 420)	(0)	

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0	

Накопичені курсові різниці	2410	-2 902	662
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-2 902	662
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-2 902	662
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-368 322	177 242

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3 267 238	2 960 495
Витрати на оплату праці	2505	529 153	448 146
Відрахування на соціальні заходи	2510	113 058	95 052
Амортизація	2515	457 032	451 790
Інші операційні витрати	2520	1 296 562	1 107 101
Разом	2550	5 663 043	5 062 584

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	325 127	325 127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325 127	325 127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-1,123900	0,543100
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-1,123900	0,543100
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

Додаток В

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО	Дата за ЄДРПОУ за КОАТУУ	КОДИ
	"ОБОЛОНЬ"		19.02.2020
Територія			05391057
Організаційно- правова форма господарювання			
Вид економічної діяльності		за КОПФГ	
Середня кількість працівників: 3460		за КВЕД	
Адреса, телефон: 04212 Київ, Богатирська, 3, (044) 412-84-10			
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	☐		
за міжнародними стандартами фінансової звітності	☒		

Консолідований баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.
Форма №1-к

Код за ДКУД

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	6 857	6 026
первісна вартість	1001	43 396	43 963
накопичена амортизація	1002	(36 539)	(37 937)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	20 201	18 141
Основні засоби	1010	4 867 736	4 611 402
первісна вартість	1011	11 940 760	12 003 847
знос	1012	(7 073 024)	(7 392 445)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	109 397	57 581
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0

Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	14	14
Усього за розділом І	1095	5 004 205	4 693 164
ІІ. Оборотні активи			
Запаси	1100	719 638	753 270
Виробничі запаси	1101	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	203 818	260 966
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	89 746	44 300
з бюджетом	1135	35 310	51 330
у тому числі з податку на прибуток	1136	5 475	4 813
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	9 897	18 911
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	16 876	16 228
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	30 659	18 927
Усього за розділом ІІ	1195	1 105 944	1 163 932
ІІІ. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	6 110 149	5 857 096

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
І. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73 144	73 144
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	2 763 289	2 603 868
Додатковий капітал	1410	5 997	1 916
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-746 302	-329 248
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(13 580)	(13 580)
Інші резерви	1435	0	0

Неконтрольована частка	1490	0	0
Усього за розділом I	1495	2 082 548	2 336 100
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	542 401	426 702
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	487 124	180 402
Інші довгострокові зобов'язання	1515	267 953	260 062
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1 297 478	867 166
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	1 419 600	1 395 479
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	1 021 281	909 794
розрахунками з бюджетом	1620	91 167	104 445
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	164
розрахунками зі страхування	1625	5 926	6 382
розрахунками з оплати праці	1630	44 447	57 270
одержаними авансами	1635	64 560	120 483
розрахунками з учасниками	1640	1 876	1 876
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	11 462	13 639
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	69 804	44 462
Усього за розділом III	1695	2 730 123	2 653 830
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	6 110 149	5 857 096

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

Додаток Г

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ
ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"

Дата
за ЄДРПОУ

КОДИ
18.02.2020
05391057

Консолідований звіт про фінансові
результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік Форма №2-к
I. Фінансові результати

Код за ДКУД 1801
008

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 466 148	5 078 764
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 277 833)	(4 292 370)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	1 188 315	786 394
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	62 681	85 301
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(337 100)	(303 955)
Витрати на збут	2150	(661 989)	(675 489)
Інші операційні витрати	2180	(32 219)	(20 451)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	219 688	0
збиток	2195	(0)	(128 200)

Дохід від участі в капіталі	2200	39 058	90 188
Інші фінансові доходи	2220	280	4 259
Інші доходи	2240	216 198	6 725
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(329 215)	(275 269)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1 418)	(23 505)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	144 591	0
збиток	2295	(0)	(325 802)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	113 042	-39 618
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	257 633	0
збиток	2355	(0)	(365 420)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	-4 081	-2 902
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-4 081	-2 902
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-4 081	-2 902
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	253 552	-368 322
Чистий прибуток (збиток), що належить: власникам материнської компанії	2470	0	0
неконтрольованій частці	2475	0	0
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480	0	0
неконтрольованій частці	2485	0	0

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3 157 057	3 267 238
Витрати на оплату праці	2505	626 692	529 153
Відрахування на соціальні заходи	2510	132 414	113 058
Амортизація	2515	422 999	457 032
Інші операційні витрати	2520	1 159 110	1 296 562
Разом	2550	5 498 272	5 663 043

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	325 127	325 127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325 127	325 127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,792400	-1,123900
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,792400	-1,123900
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І